

EURÓPSKA ÚNIA

EURÓPSKY PARLAMENT

RADA

V Štrasburgu 21. mája 2013
(OR. en)

2010/0374 (COD)
LEX 1338

PE-CONS 77/12
ADD 1 REV 1

STATIS 106
ECOFIN 1090
UEM 345
CODEC 3081

**NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY O EURÓPSKOM SYSTÉME
NÁRODNÝCH A REGIONÁLNYCH ÚČTOV V EURÓPSKEJ ÚNII
(ESA 2010)– (PRÍLOHA A- KAPITOLA 1)**

PRÍLOHA A

KAPITOLA 1 VŠEOBECNÉ CHARAKTERISTIKY A ZÁKLADNÉ PRINCÍPY

VŠEOBECNÉ CHARAKTERISTIKY

Globalizácia

POUŽITIE ESA 2010

Rámec pre analýzu a politiku

Charakteristika pojmov ESA 2010

Klasifikácia podľa sektorov

Satelitné účty

ESA 2010 a SNA 2008

ESA 2010 a ESA 95

ZÁKLADNÉ PRINCÍPY ESA 2010 AKO SYSTÉMU

Štatistické jednotky a ich zoskupenia

Inštitucionálne jednotky a sektory

Miestne KAU a odvetvia

Rezidentské a nerezidentské jednotky, národná ekonomika a zahraničie

Toky a stavy

Toky

Transakcie

Vlastnosti transakcií

Interakcie verzus transakcie v rámci jednotky

Peňažné verzus nepeňažné transakcie

Transakcie s protihodnotou a bez nej

Preusporiadané transakcie

Presmerovanie

Rozdelenie

Určenie hlavného účastníka transakcie

Hraničné prípady

Ostatné zmeny aktív

Ostatné zmeny objemu aktív a pasív

Zisky a straty z držby

Stavy

Systém účtov a agregátov

Pravidlá účtovania

Terminológia pre dve strany účtov

Podvojné účtovanie/poštvočné účtovanie

Oceňovanie

Osobitné pravidlá oceňovania produktov

Oceňovanie v stálych cenách

Čas zaznamenania

Konsolidácia a očistenie

Konsolidácia

Očistenie

Účty, bilančné položky a agregáty

Postupnosť účtov

Účet výrobkov a služieb

Účet zahraničia

Bilančné položky

Agregáty

HDP: kľúčový agregát

Systém input-output tabuliek

Tabuľky dodávok a použitia

Symetrické input-output tabuľky

KAPITOLA 2 JEDNOTKY A ZOSKUPENIA JEDNOTIEK

LIMITY NÁRODNEJ EKONOMIKY

INŠTITUCIONÁLNE JEDNOTKY

Ústredia a holdingové spoločnosti

Skupiny korporácií

Subjekty špeciálneho určenia

Kaptívne finančné inštitúcie

Umelé dcérske spoločnosti

Jednotky špeciálneho určenia vo verejnej správe

INŠTITUCIONÁLNE SEKTORY

Nefinančné korporácie (S.11)

Subsektor: verejné nefinančné korporácie (S.11001)

Subsektor: národné súkromné nefinančné korporácie (S.11002)

Subsektor: nefinančné korporácie pod zahraničnou kontrolou (S.11003)

Finančné korporácie (S.12)

Finanční sprostredkovatelia

Finančné pomocné inštitúcie

Iné finančné korporácie ako finanční sprostredkovatelia a finančné pomocné inštitúcie

Inštitucionálne jednotky zahrnuté do sektora finančných korporácií

Subsektory finančných korporácií

Spájanie subsektorov finančných korporácií

Podrobnejšie členenie subsektorov finančných korporácií na verejné, národné súkromné a finančné korporácie pod zahraničnou kontrolou

Centrálna banka (S.121)

Korporácie prijímajúce vklady okrem centrálnej banky (S.122)

Fondy peňažného trhu (S.123)

Iné investičné fondy ako fondy peňažného trhu (S.124)

Ostatní finanční sprostredkovatelia okrem poisťovacích korporácií a penzijných fondov (S.125)

Finančné korporácie osobitného účelu zapojené do sekuritizačných transakcií (financial vehicle corporations – FVC)

Obchodníci s cennými papiermi a derivátmi, finančné korporácie poskytujúce úvery a špecializované finančné korporácie

Finančné pomocné inštitúcie (S.126)

Kaptívne finančné inštitúcie a požičiavatelia peňazí (S.127)

Poisťovacie korporácie (S.128)

Penzijné fondy (S.129)

Verejná správa (S.13)

Ústredná štátna správa (okrem fondov sociálneho zabezpečenia) (S.1311)

Regionálna štátna správa (okrem fondov sociálneho zabezpečenia) (S.1312)

Miestna samospráva (okrem fondov sociálneho zabezpečenia) (S.1313)

Fondy sociálneho zabezpečenia (S.1314)

Domácnosti (S.14)

Zamestnávateľia a samostatne zárobkovo činné osoby (S.141 a S.142)

Zamestnanci (S.143)

Príjemcovia dôchodkov z majetku (S.1441)

Príjemcovia dávok dôchodkového zabezpečenia (S.1442)

Príjemcovia ostatných transferov (S.1443)

Neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam (S.15)

Zahraničie (S.2)

Sektorová klasifikácia výrobných jednotiek pre hlavné bežné právne formy vlastníctva

MIESTNE ČINNOSTNÉ JEDNOTKY A ODVETVIA

Miestna činnosťná jednotka

Odvetvia

Klasifikácia odvetví

JEDNOTKY HOMOGÉNNEJ PRODUKCIE A HOMOGÉNNE ODVETVIA

Jednotka homogénnej produkcie

Homogénne odvetvie

KAPITOLA 3 TRANSAKCIE S PRODUKTMI A NEPRODUKOVANÝMI AKTÍVAMI

TRANSAKCIE S PRODUKTMI VŠEOBECNE

VÝROBA A PRODUKCIA

Základné, vedľajšie a pomocné činnosti

Produkcia (P.1)

Inštitucionálne jednotky: rozlíšenie medzi trhovými, na vlastné konečné použitie a netrhovými

Čas zaznamenania a ocenenie produkcie

Produkty poľnohospodárstva, lesníctva a rybolovu (oddiel A)

Produkty priemyselnej výroby (oddiel C); stavebné práce (oddiel F)

Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov (oddiel G)

Doprava a skladovanie (oddiel H)

Ubytovacie a stravovacie služby (oddiel I)

Finančné a poisťovacie služby (oddiel K): produkcia centrálnej banky

Finančné a poisťovacie služby (oddiel K): finančné služby vo všeobecnosti

Finančné služby poskytované za priamu platbu

Finančné služby zaplatené prostredníctvom prirážky k úrokovým sadzbám

Finančné služby pozostávajúce z nadobudnutia a predaja finančných aktív a pasív na finančných trhoch

Finančné služby poskytované v rámci poisťovacích a dôchodkových schém, ktorých činnosť sa financuje zvýšeným poistným a z výnosov z úspor

Realitné služby (oddiel L)

Odborné, vedecké a technické služby (oddiel M); administratívne a pomocné služby (oddiel N)

Služby verejnej správy a obrany, služby povinného sociálneho zabezpečenia (oddiel O)

Vzdelávacie služby (oddiel P); zdravotnícke služby a sociálna práca (oddiel Q)

Umelecké, zábavné a rekreačné služby (oddiel R); ostatné služby (oddiel S)

Súkromné domácnosti ako zamestnávateľia (oddiel T)

MEDZISPOTREBA (P.2)

Čas zaznamenania a ocenenie medzispotreby

KONEČNÁ SPOTREBA (P.3, P.4)

Výdavky na konečnú spotrebu (P.3)

Skutočná konečná spotreba (P.4)

Čas zaznamenania a ocenenie výdavkov na konečnú spotrebu

Čas zaznamenania a ocenenie skutočnej konečnej spotreby

TVORBA HRUBÉHO KAPITÁLU (P.5)

Tvorba hrubého fixného kapitálu (P.51g)

Čas zaznamenania a ocenenie tvorby hrubého fixného kapitálu

Spotreba fixného kapitálu (P.51C)

Zmena stavu zásob (P.52)

Čas zaznamenania a ocenenie zmeny stavu zásob

Nadobudnutie mínus úbytok cenností (P.53)

VÝVOZ A DOVOZ VÝROBKOV A SLUŽIEB (P.6 a P.7)

Vývoz a dovoz výrobkov (P.61 a P.71)

Vývoz a dovoz služieb (P.62 a P.72)

TRANSAKCIE S POUŽITÝMI VÝROBKAMI

NADOBUDNUTIE MÍNUS ÚBYTOK NEPRODUKOVANÝCH AKTÍV (NP)

KAPITOLA 4 ROZDEĽOVACIE TRANSAKCIE

ODMENY ZAMESTNANCOV (D.1)

Mzdy a platy (D.11)

Mzdy a platy v hotovosti

Mzdy a platy v naturáliách

Sociálne príspevky zamestnávateľov (D.12)

Skutočné sociálne príspevky zamestnávateľov (D.121)

Imputované sociálne príspevky zamestnávateľov (D.122)

DANE Z PRODUKCIE A DOVOZU (D.2)

Dane z produktov (D.21)

Dane typu dane z pridanej hodnoty (DPH) (D.211)

Dane z dovozu a dovozné clá okrem DPH (D.212)

Dane z produktov okrem DPH a daní z dovozu (D.214)

Ostatné dane z produkcie (D.29)

Dane z produkcie a dovozu platené inštitúciám Európskej únie

Dane z produkcie a dovozu: čas zaznamenania a zaznamenávané sumy

SUBVENCIE (D.3)

Subvencie na produkty (D.31)

Subvencie na dovoz (D.311)

Ostatné subvencie na produkty (D.319)

Ostatné subvencie na produkciu (D.39)

DÔCHODKY Z MAJETKU (D.4)

Úroky (D.41)

Úroky z vkladov a pôžičiek

Úroky z dlhových cenných papierov

Úroky zo zmeniek a podobných krátkodobých nástrojov

Úroky z dlhopisov a obligácií

Úrokové swapy a dohody o budúcich úrokových sadzbách

Úroky z finančného lízingu

Ostatné úroky

Čas zaznamenania

Rozdelené dôchodky korporácií (D.42)

Dividendy (D.421)

Výbery z dôchodkov kvázikorporácií (D.422)

Reinvestované zisky z priamych zahraničných investícií (D.43)

Ostatné investičné dôchodky (D.44)

Investičné dôchodky patriace držiteľom poistiek (D.441)

Investičné dôchodky splatné pri nároku na dôchodok (D.442)

Investičné dôchodky patriace akcionárom fondov kolektívneho investovania (D.443)

Renta (D.45)

Renta z pôdy

Renta z podzemných zdrojov

BEŽNÉ DANE Z DÔCHODKOV, MAJETKU ATĎ. (D.5)

Dane z dôchodkov (D.51)

Ostatné bežné dane (D.59)

SOCIÁLNE PRÍSPEVKY A DÁVKY (D.6)

Čisté sociálne príspevky (D.61)

Skutočné sociálne príspevky zamestnávateľov (D.611)

Imputované sociálne príspevky zamestnávateľov (D.612)

Skutočné sociálne príspevky domácností (D.613)

Doplňkové sociálne príspevky domácností (D.614)

Sociálne dávky okrem naturálnych sociálnych transferov (D.62)

Peňažné dávky sociálneho zabezpečenia (D.621)

Ostatné dávky sociálneho poistenia (D.622)

Peňažné dávky sociálnej podpory (D.623)

Naturálne sociálne transfery (D.63)

Naturálne sociálne transfery – netrhová produkcia verejnej správy a NZISD (D.631)

Naturálne sociálne transfery – trhová produkcia nakúpená verejnou správou a NZISD (D.632)

OSTATNÉ BEŽNÉ TRANSFERY (D.7)

Čisté poistné neživotného poistenia (D.71)

Nároky z neživotného poistenia (D.72)

Bežné transfery v rámci verejnej správy (D.73)

Bežná medzinárodná spolupráca (D.74)

Rôzne bežné transfery (D.75)

Bežné transfery NZISD (D.751)

Bežné transfery medzi domácnosťami (D.752)

Ostatné rôzne bežné transfery (D.759)

Pokuty a penále

Lotérie a stávkové hry

Platby odškodného

Vlastné zdroje EÚ založené na DPH a HND (D.76)

ÚPRAVY VYPLÝVAJÚCE ZO ZMENY NÁROKU NA DÔCHODOK (D.8)

KAPITÁLOVÉ TRANSFERY (D.9)

Dane z kapitálu (D.91)

Investičné dotácie (D.92)

Ostatné kapitálové transfery (D.99)

ZAMESTNANECKÉ OPCIE NA AKCIE

KAPITOLA 5 FINANČNÉ TRANSAKCIE

VŠEOBECNÉ CHARAKTERISTIKY FINANČNÝCH TRANSAKCIÍ

Finančné aktíva, finančné pohľadávky a záväzky

Podmienené aktíva a podmienené pasíva

Kategórie finančných aktív a pasív

Súvahové účty, finančný účet a ostatné toky

Oceňovanie

Zaznamenávanie v čistej a hrubej hodnote

Konsolidácia

Očistenie

Účtovné pravidlá pre finančné transakcie

Finančná transakcia so zodpovedajúcou súvzt'ážnou transakciou vo forme bežného alebo kapitálového transferu

Finančná transakcia so súvzt'ážnou transakciou vo forme dôchodku z majetku

Čas zaznamenania

Finančný účet od koho komu

PODROBNÁ KLASIFIKÁCIA FINANČNÝCH TRANSAKCIÍ PODĽA KATEGÓRIE

Menové zlato a zvláštna práva čerpania (F.1)

Menové zlato (F.11)

ZPČ (F.12)

Obeživo a vklady (F.2)

Obeživo (F.21)

Vklady (F.22 a F.29)

Prevoditeľné vklady (F.22)

Ostatné vklady (F.29)

Dlhové cenné papiere (F.3)

Hlavné znaky dlhových cenných papierov

Klasifikácia podľa pôvodnej splatnosti a meny

Klasifikácia podľa druhu úrokovej sadzby

Dlhové cenné papiere s pevnou úrokovou sadzbou

Dlhové cenné papiere s pohyblivou úrokovou sadzbou

Dlhové cenné papiere so zmiešanou úrokovou sadzbou

Súkromné emisie

Sekuritizácia

Kryté dlhopisy

Pôžičky (F.4)

Hlavné charakteristiky pôžičiek

Klasifikácia pôžičiek podľa pôvodnej splatnosti, meny a účelu

Rozdiel medzi transakciami s pôžičkami a transakciami s vkladmi

Rozdiel medzi transakciami s pôžičkami a transakciami s dlhovými cennými papiermi

Rozlišovanie medzi transakciami s pôžičkami, obchodnými úvermi a obchodnými zmenkami

Dohody o požičaní a spätnéj kúpe cenných papierov

Finančný lízing

Iné druhy pôžičiek

Finančné aktíva, ktoré nie sú zahrnuté do kategórie pôžičiek

Majetkové účasti a akcie alebo podielové listy investičných fondov (F.5)

Majetkové účasti (F.51)

Potvrdenia o úschove

Kótované akcie (F.511)

Nekótované akcie (F.512)

Prvá verejná ponuka, kótovanie, skončenie obchodovania na burze a odkúpenie akcií

Finančné aktíva, ktoré nie sú majetkovými cennými papiermi

Ostatné majetkové účasti (F.519)

Oceňovanie transakcií s majetkovou účasťou

Akcie alebo podielové listy investičných fondov (F.52)

Akcie alebo podielové listy FPT (F.521)

Iné akcie alebo podielové listy investičných fondov ako akcie/podielové listy FPT (F.522)

Oceňovanie transakcií s akciami alebo podielovými listami
investičných fondov

Poistné, penzijné a štandardizované schémy záruk (F.6)

Technické rezervy neživotného poistenia (F.61)

Nároky na životné poistenie a anuitu (F.62)

Nároky na dôchodok (F.63)

Podmienené nároky na dôchodok

Nároky penzijných fondov voči manažérom penzijných fondov (F.64)

Nároky na nepenzijné dávky (F.65)

Rezervy na uplatnenie štandardizovaných záruk (F.66)

Štandardizované záruky a jednorazové záruky

Finančné deriváty a zamestnanecké opcie na akcie (F.7)

Finančné deriváty (F.71)

Opcie

Forwardy

Opcie v porovnaní s forwardmi

Swapy

Dohody o budúcej úrokovej sadzbe (FRA)

Kreditné deriváty

Swapy na kreditné zlyhanie

Finančné nástroje, ktoré nie sú zahrnuté vo finančných derivátoch

Zamestnanecké opcie na akcie (F.72)

*Oceňovanie transakcií s finančnými derivátmi a zamestnaneckými
opciami na akcie*

Ostatné pohľadávky/záväzky (F8)

Obchodné úvery a preddavky (F.81)

Ostatné pohľadávky/záväzky okrem obchodných úverov a preddavkov (F.89)

PRÍLOHA 5.1 — KLASIFIKÁCIA FINANČNÝCH TRANSAKCIÍ

Klasifikácia finančných transakcií podľa kategórie

Klasifikácia finančných transakcií podľa obchodovateľnosti

Štruktúrované cenné papiere

Klasifikácia finančných transakcií podľa druhu dôchodku

Klasifikácia finančných transakcií podľa druhu úrokovej sadzby

Klasifikácia finančných transakcií podľa splatnosti

Krátkodobá a dlhodobá splatnosť

Pôvodná splatnosť a zostávajúca lehota do splatnosti

Klasifikácia finančných transakcií podľa meny

Peňažné agregáty

KAPITOLA 6 OSTATNÉ TOKY

ÚVOD

OSTATNÉ ZMENY AKTÍV A PASÍV

Ostatné zmeny objemu aktív a pasív (K.1 až K.6)

Ekonomický vznik aktív (K.1)

Ekonomický zánik neprodukovaných aktív (K.2)

Straty spôsobené živelnými pohromami (K.3)

Konfiškácia majetku bez náhrady (K.4)

Ostatné zmeny objemu, inde nezahrnuté (K.5)

Zmeny klasifikácie (K.6)

Zmeny sektorovej klasifikácie a štruktúry inštitucionálnych jednotiek (K.61)

Zmeny klasifikácie aktív a pasív (K.62)

Nominálne zisky a straty z držby (K.7)

Neutrálne zisky a straty z držby (K.71)

Reálne zisky a straty z držby (K.72)

Zisky a straty z držby podľa typov finančného aktíva a pasíva

Menové zlato a zvláštne práva čerpania (ZPČ) (AF.1)

Obeživo a vklady (AF.2)

Dlhové cenné papiere (AF.3)

Pôžičky (AF.4)

Majetkové účasti a akcie alebo podielové listy investičných fondov (AF.5)

Poistné, penzijné a štandardizované schémy záruk (AF.6)

Finančné deriváty a zamestnanecké opcie na akcie (AF.7)

Ostatné pohľadávky/záväzky (AF.8)

Aktíva denominované v cudzej mene

KAPITOLA 7 SÚVAHY

TYPY AKTÍV A PASÍV

Definícia aktíva

VYLÚČENIE Z OKRUHU AKTÍV A PASÍV

KATEGÓRIE AKTÍV A PASÍV

Produkované nefinančné aktíva (AN.1)

Neprodukované nefinančné aktíva (AN.2)

Finančné aktíva a pasíva (AF)

OCEŇOVANIE POLOŽIEK V SÚVAHÁCH

Všeobecné zásady oceňovania

NEFINANČNÉ AKTÍVA (AN)

Produkované nefinančné aktíva (AN.1)

Fixné aktíva (AN.11)

Produkty duševného vlastníctva (AN.117)

Náklady na prevod vlastníctva neprodukovaných aktív (AN.116)

Zásoby (AN.12)

Cennosti (AN.13)

Neprodukované nefinančné aktíva (AN.2)

Prírodné zdroje (AN.21)

Pôda (AN.211)

Nerastné a energetické zásoby (AN.212)

Ostatné prírodné aktíva (AN.213, AN.214 a AN.215)

Zmluvy, lízingy a licencie (AN.22)

Nákupy mínus tržby z predaja goodwillu a marketingových aktív (AN.23)

FINANČNÉ AKTÍVA A PASÍVA (AF)

Menové zlato a zvláštne práva čerpania (ZPČ) (AF.1)

Obeživo a vklady (AF.2)

Dlhové cenné papiere (AF.3)

Pôžičky (AF.4)

Majetkové účasti a akcie/podielové listy investičných fondov (AF.5)

Poistné, penzijné a štandardizované schémy záruk (AF.6)

Finančné deriváty a zamestnanecké opcie na akcie (AF.7)

Ostatné pohľadávky/záväzky (AF.8)

FINANČNÉ SÚVAHY

INFORMATÍVNE POLOŽKY

Predmety dlhodobej spotreby (AN.m)

Priame zahraničné investície (AF.m1)

Klasifikované úvery (AF.m2)

Zaznamenávanie klasifikovaných úverov

PRÍLOHA 7.1 - SÚHRN JEDNOTLIVÝCH KATEGÓRIÍ AKTÍV

PRÍLOHA 7.2 - PREHĽAD POLOŽIEK OD POČIATOČNEJ SÚVAHY PO KONEČNÚ SÚVAHU

KAPITOLA 8 POSTUPNOSŤ ÚČTOV

ÚVOD

Postupnosť účtov

POSTUPNOSŤ ÚČTOV

Bežné účty

Účet produkcie (I)

Účet rozdelenia a účet použitia dôchodkov (II)

Účty prvotného rozdelenia dôchodkov (II.1)

Účet tvorby dôchodkov (II.1.1)

Účet rozdelenia prvotných dôchodkov (II.1.2)

Účet podnikateľských dôchodkov (II.1.2.1)

Účet rozdelenia ostatných prvotných dôchodkov (II.1.2.2)

Účet druhotného rozdelenia dôchodkov (II.2)

Účet prerozdelenia naturálnych dôchodkov (II.3)

Účet použitia dôchodkov (II.4)

Účet použitia disponibilného dôchodku (II.4.1)

Účet použitia upraveného disponibilného dôchodku (II.4.2)

Účty akumulácie (III)

Kapitálový účet (III.1)

Účet zmien čistého majetku v dôsledku úspor a kapitálových transferov (III.1.1)

Účet nadobudnutia nefinančných aktív (III.1.2)

Finančný účet (III.2)

Účet ostatných zmien aktív (III.3)

Účet ostatných zmien objemu aktív (III.3.1)

Účet precenenia (III.3.2)

Účet neutrálnych ziskov a strát z držby (III.3.2.1)

Účet reálnych ziskov a strát z držby (III.3.2.2)

Súvahy (IV)

Počiatočná súvaha (IV.1)

Zmeny v súvahe (IV.2)

Konečná súvaha (IV.3)

ÚČTY ZAHRANIČIA (V)

Bežné účty

Účet výrobkov a služieb zahraničia (V.I)

Účet prvotných dôchodkov a bežných transferov (V.II)

Účty akumulácie zahraničia (V.III)

Kapitálový účet (V.III.1)

Finančný účet (V.III.2)

Účet ostatných zmien aktív (V.III.3)

Súvahy (V.IV)

ÚČET VÝROBKOV A SLUŽIEB (0)

INTEGROVANÉ EKONOMICKÉ ÚČTY

AGREGOVANÉ UKAZOVATELE

Hrubý domáci produkt v trhových cenách (HDP)

Prevádzkový prebytok za celú ekonomiku

Zmiešané dôchodky za celú ekonomiku

Podnikateľské dôchodky za celú ekonomiku

Národný dôchodok (v trhových cenách)

Národný disponibilný dôchodok

Úspory

Saldo bežných transakcií so zahraničím

Čisté pôžičky poskytnuté (+) alebo prijaté (–) za celú ekonomiku

Čistý majetok za celú ekonomiku

Výdavky a príjmy verejnej správy

KAPITOLA 9 TABUĽKY DODÁVOK A POUŽITIA A SYSTÉM INPUT-OUTPUT

TABULIEK

ÚVOD

OPIS

ŠTATISTICKÝ NÁSTROJ

ANALYTICKÝ NÁSTROJ

PODROBNEJŠÍ POHLED NA TABULKY DODÁVOK A POUŽITIA

Klasifikácie

Princípy oceňovania

Obchodné a dopravné marže

Dane z produkcie po odpočítaní subvencií na produkciu a dovoz

Ostatné základné pojmy

Doplňujúce informácie

ZDROJE ÚDAJOV A BILANCOVANIE

ANALYTICKÝ NÁSTROJ A ZOVŠEOBECNENIE

KAPITOLA 10 MERANIA CIEN A OBJEMU

ROZSAH PÔSOBNOSTI CENOVÝCH A OBJEMOVÝCH INDEXOV V SYSTÉME NÁRODNÝH ÚČTOV

Integrovaný systém cenových a objemových indexov

Iné cenové a objemové indexy

VŠEOBECNÉ ZÁSADY MERANIA CENOVÝCH A OBJEMOVÝCH INDEXOV

Vymedzenie cien a objemov trhových produktov

Kvalita, cena a homogénne produkty

Ceny a objem

Nové produkty

Zásady pre netrhové služby

Zásady pre pridanú hodnotu a HDP

ŠPECIFICKÉ PROBLÉMY PRI UPLATŇOVANÍ ZÁSAD

Dane a subvencie na produkty a vývoz

Ostatné dane a subvencie na produkciu

Spotreba fixného kapitálu

Odmeny zamestnancov

Stavy vyrobených fixných aktív a stavy zásob

MERANIA REÁLNEHO DÔCHODKU ZA CELÚ EKONOMIKU

MEDZINÁRODNÉ CENOVÉ A OBJEMOVÉ INDEXY

CELKOVÝ POČET OBYVATEĽOV

EKONOMICKY AKTÍVNE OBYVATELSTVO

ZAMESTNANOSŤ

Zamestnanci

Samostatne zárobkovo činné osoby

Zamestnanosť a príslušnosť k ekonomickému územiu

NEZAMESTNANOSŤ

PRACOVNÉ MIESTA

Pracovné miesta a príslušnosť k ekonomickému územiu

NEZAZNAMENANÁ EKONOMIKA

CELKOVÝ POČET ODPRACOVANÝCH HODÍN

Spresnenie skutočne odpracovaných hodín

EKVIVALENT PLNÉHO PRACOVNÉHO ČASU

PRACOVNÝ VSTUP ZAMESTNANCA V STÁLEJ ODMENE

MERANIE PRODUKTIVITY

ÚVOD

ŠPECIFICKÉ CHARAKTERISTIKY ŠTVRTROČNÝCH NÁRODNÝCH ÚČTOV

Čas zaznamenávania

Nedokončená výroba

Činnosti sústredené do určitých období v roku

Zriedkavé platby

Rýchle odhady

Bilancovanie a benchmarking štvrťročných národných účtov

Bilancovanie

Konzistentnosť medzi štvrťročnými a ročnými účtami – benchmarking

Reťazenie cenových a objemových zmien

Sezónne a kalendárne očistenie

Poradie zostavovania sezónne očistených reťazových objemových mier

ÚVOD

ÚZEMIE REGIÓNU

JEDNOTKY A REGIONÁLNE ÚČTY

Inštitucionálne jednotky

Miestne činnostné jednotky a regionálne produkčné činnosti podľa odvetví

METÓDY REGIONALIZÁCIE

AGREGÁTY VÝROBNÝCH ČINNOSTÍ

Hrubá pridaná hodnota a hrubý domáci produkt podľa regiónov

Rozdelenie FISIM podľa spotrebiteľských odvetví

Zamestnanosť

Odmeny zamestnancov

Prechod z regionálnej HPH na regionálny HDP

Tempá rastu objemu regionálnej HPH

REGIONÁLNE ÚČTY DÔCHODKOV DOMÁCNOSTÍ

KAPITOLA 14 **NEPRIAMO MERANÉ SLUŽBY FINANČNÉHO
SPROSTREDKOVANIA (FISIM)**

**POJEM SLUŽIEB FISIM A VPLYV ICH ALOKÁCIE PODĽA POUŽITIA NA
HLAVNÉ AGREGÁTY**

VÝPOČET PRODUKCIE FISIM ZA SEKTORY S.122 A S.125

Požadované štatistické údaje

Referenčné sadzby

Interná referenčná sadzba

Externé referenčné sadzby

Podrobné členenie FISIM podľa inštitucionálnych sektorov

**Členenie FISIM alokovaného domácnostiam na medzispotrebu a konečnú
spotrebu**

VÝPOČET DOVOZU FISIM

FISIM V OBJEMOVOM VYJADRENÍ

VÝPOČET FISIM PODĽA ODVETVÍ

PRODUKCIA CENTRÁLNEJ BANKY

ÚVOD

**ROZDIEL MEDZI OPERATÍVNÝM LÍZINGOM, LÍZINGOM ZDROJOV
A FINANČNÝM LÍZINGOM**

Operatívne lízingy

Finančné lízingy

Lízingy zdrojov

Povolenia na využívanie prírodného zdroja

Povolenia na výkon špecifických činností

Verejno-súkromné partnerstvá

Zmluvy o koncesiách na poskytovanie služieb

Obchodovateľné operatívne lízingy (AN.221)

Výhradný nárok na budúce výrobky a služby (AN.224)

ÚVOD

Priame poistenie

Zaistenie

Zapojené jednotky

PRODUKCIA PRIAMEHO POISTENIA

Prijaté poistné

Doplňkové poistné

Upravené vzniknuté poistné nároky a splatné dávky

Upravené vzniknuté poistné nároky z neživotného poistenia

Splatné dávky životného poistenia

Poistno-technické rezervy

Definícia produkcie poistenia

Neživotné poistenie

Životné poistenie

Zaistenie

TRANSAKCIE V SÚVISLOSTI S NEŽIVOTNÝM POISTENÍM

Rozdelenie produkcie poistenia medzi používateľov

Poist'ovacie služby poskytované do zahraničia a zo zahraničia

Účtovné položky

TRANSAKCIE ŽIVOTNÉHO POISTENIA

TRANSAKCIE V SÚVISLOSTI SO ZAISTENÍM

TRANSAKCIE V SÚVISLOSTI S POMOCNÝMI POISŤOVACÍMI INŠTITÚCIAMI

ANUITY

ZAZNAMENÁVANIE NÁROKOV Z NEŽIVOTNÉHO POISTENIA

Spôsob zaznamenania upravených poistných nárokov

Spôsob zaznamenania strát spôsobených živelnými pohromami

KAPITOLA 17 SOCIÁLNE POISTENIE VRÁTANE DÔCHODKOV

ÚVOD

Systémy sociálneho poistenia, sociálna pomoc a individuálne poistné zmluvy

Sociálne dávky

Sociálne dávky poskytované verejnou správou

Sociálne dávky poskytované inými inštitucionálnymi jednotkami

Dôchodky a iné formy dávok

DÁVKY SOCIÁLNEHO POISTENIA OKREM DÔCHODKOV

Systémy sociálneho zabezpečenia okrem dôchodkových systémov

Ostatné schémy sociálneho poistenia súvisiace so zamestnaním

Zaznamenávanie stavov a tokov podľa druhu nepenzijného systému sociálneho poistenia

Systémy sociálneho zabezpečenia

Ostatné nepenzijné schémy sociálneho poistenia súvisiace so zamestnaním

DÔCHODKY

Typy dôchodkových systémov

Dôchodkové systémy sociálneho zabezpečenia

Ostatné dôchodkové schémy súvisiace so zamestnaním

Príspevkovo definované schémy

Dávково definované schémy

Fiktívne príspevkovo definované schémy a zmiešané schémy

Porovnanie dávково definovaných schém s príspevkovo definovanými schémami

**Správca penzijných fondov, manažér penzijných fondov, penzijný fond
a dôchodková schéma viacerých zamestnávateľov**

**Zaznamenávanie stavov a tokov podľa druhu dôchodkového systému sociálneho
poistenia**

Transakcie v prípade dôchodkových systémov sociálneho zabezpečenia

*Transakcie v prípade ostatných dôchodkových schém súvisiacich so
zamestnaním*

Transakcie v prípade príspevkovo definovaných dôchodkových schém

Ostatné toky týkajúce sa príspevkovo definovaných dôchodkových schém

Transakcie v prípade dávково definovaných dôchodkových schém

DOPLNKOVÁ TABUĽKA O NÁROKOCH NA DÔCHODOK, KTORÉ K DANÉMU DÁTUMU VZNIKLI V SOCIÁLNO M POISTENÍ

Štruktúra doplnkovej tabuľky

Stĺpce tabuľky

Riadky tabuľky

Počiatkové a konečné súvahy

Zmeny nárokov na dôchodok z dôvodu transakcií

Zmeny nárokov na dôchodok z dôvodu ostatných ekonomických tokov

Súvisiace ukazovatele

Poistno-matematické predpoklady

Časovo rozlíšené nároky

Diskontná sadzba

Rast miezd

Demografické predpoklady

ÚVOD**EKONOMICKÉ ÚZEMIE**

Príslušnosť k ekonomickému územiu

INŠTITUCIONÁLNE JEDNOTKY**POBOČKY AKO POJEM POUŽÍVANÝ NA MEDZINÁRODNÝCH ÚČTOCH
PLATOBNEJ BILANCIE****FIKTÍVNE REZIDENTSKÉ JEDNOTKY****PODNIKY PÔSOBIACE NA VIACERÝCH ÚZEMIACH****GEOGRAFICKÉ ČLENENIE****MEDZINÁRODNÉ ÚČTY PLATOBNEJ BILANCIE****BILANČNÉ POLOŽKY NA BEŽNÝCH ÚČTOCH MEDZINÁRODNÝCH ÚČTOV****ÚČTY SEKTORA ZAHRANIČIA A ICH VZŤAH K MEDZINÁRODNÝM ÚČTOM
PLATOBNEJ BILANCIE****Účet výrobkov a služieb zahraničia**

Oceňovanie

Výrobky na spracovanie

Merchanting

Výrobky, ktoré sú predmetom merchantingu

Dovoz a vývoz FISIM

Účet prvotných a druhotných dôchodkov zahraničia

Účet prvotných dôchodkov

Dôchodky z priamych investícií

Účet druhotných dôchodkov (bežné transfery) BPM 6

Kapitálový účet zahraničia**Finančný účet zahraničia a medzinárodná investičná pozícia (IIP)****SÚVAHY SEKTORA ZAHRANIČIA**

ÚVOD**OD NÁRODNÝCH ÚČTOV K EURÓPSKYM ÚČTOM**

Prevod údajov vyjadrených v rôznych menách

Európske inštitúcie

Účet zahraničia

Bilancovanie transakcií

Meranie cien a objemu

Súvahy

Medzisektorové matice

PRÍLOHA 19.1 – ÚČTY EURÓPSKÝCH INŠTITÚCIÍ

Zdroje

Použitie

Konsolidácia

ÚVOD**DEFINÍCIA SEKTORA VEREJNEJ SPRÁVY**

Identifikovanie jednotiek v sektore verejnej správy

Jednotky verejnej správy

Neziskové inštitúcie zaradené do sektora verejnej správy

Ostatné jednotky verejnej správy

Verejná kontrola

Rozlíšenie medzi trhovým a netrhovým

Pojem ekonomicky významné ceny

Kritériá týkajúce sa ná kupcu produkcie od verejného výrobcu

Produkcia sa predáva najmä korporáciám a domácnostiam

Produkcia sa predáva len verejnej správe

Produkcia sa predáva verejnej správe a iným

Posudzovanie kritéria trhový/netrhový

Finančné sprostredkovanie a vymedzenie verejnej správy

Hraničné prípady

Ústredia verejných orgánov

Penzijné fondy

Kvázikorporácie

Reštrukturalizačné agentúry

Privatizačné agentúry

Konsolidačné agentúry

Účelovo zriadené jednotky

Spoločné podniky

Agentúry trhovej regulácie

Nadnárodné orgány

Subsektory verejnej správy

Ústredná štátna správa

Regionálna štátna správa

Miestna samospráva

Fondy sociálneho zabezpečenia

PREZENTÁCIA VLÁDNEJ FINANČNEJ ŠTATISTIKY

Rámec

Príjmy

Dane a sociálne príspevky

Tržby

Ostatné príjmy

Výdavky

Odmeny zamestnancov a medzispotreba

Výdavky na sociálne dávky

Úroky

Ostatné bežné výdavky

Kapitálové výdavky

Prepojenie s výdavkami na konečnú spotrebu (P.3)

Výdavky verejnej správy podľa účelu (COFOG)

Bilančné položky

Čisté pôžičky poskytnuté/prijaté (B.9)

Zmeny čistého majetku v dôsledku úspor a kapitálových transferov (B.101)

Financovanie

Transakcie s aktívami

Transakcie s pasívami

Ostatné ekonomické toky

Účet precenenia

Účet ostatných zmien objemu aktív

Súvahy

Konsolidácia

ÚČTOVNÉ PROBLÉMY TÝKAJÚCE SA VEREJNEJ SPRÁVY

Daňové príjmy

Charakter daňových príjmov

Daňové úvery

Zaznamenávané sumy

Nevymožiteľné sumy

Čas zaznamenávania

Akruálne zaznamenávanie

Akruálne zaznamenávanie daní

Úroky

Dlhopisy s disážiom a dlhopisy s nulovým kupónom

Cenné papiere viazané na index

Finančné deriváty

Súdne rozhodnutia

Vojenské výdavky

Vzťahy verejnej správy s verejnými korporáciami

Investície do základného imania verejných korporácií a rozdelenie ziskov

Investície do základného imania

Kapitálové injekcie

Subvencie a kapitálové injekcie

Pravidlá uplatňujúce sa v osobitných situáciách

Fiškálne operácie

Rozdeľovanie zisku v prípade verejných korporácií

Dividendy alebo výber majetkových účastí

Dane alebo výber majetkových účastí

Privatizácia a znárodnenie

Privatizácia

Nepriame privatizácie

Znárodnenie

Transakcie s centrálnou bankou

Reštrukturalizácie, fúzie a zmeny klasifikácie

Dlhové operácie

Prevzatie dlhu, zrušenie dlhu a odpísanie dlhu

Prevzatie a zrušenie dlhu

Prevzatie dlhu s transferom nefinančných aktív

Odpísanie alebo zníženie hodnoty dlhu

Iný druh reštrukturalizácie dlhu

Odkúpenie dlhu za vyššiu hodnotu než trhovú hodnotu

Anulovanie a záchranné opatrenia

Záruky na dlh

Záruky podobné derivátom

Štandardizované záruky

Jednorazové záruky

Sekuritizácia

Definícia

Kritériá, podľa ktorých sa uznáva predaj

Zaznamenávanie tokov

Ostatné aspekty

Penzijné záväzky

Paušálne platby

Verejno–súkromné partnerstvá

Rozsah verejno-súkromných partnerstiev

Ekonomické vlastníctvo a alokácia aktíva

Účtovné problémy

Transakcie s medzinárodnými a nadnárodnými organizáciami

Rozvojová pomoc

VEREJNÝ SEKTOR

Kontrola verejného sektora

Centrálne banky

Verejné kvázikorporácie

Účelovo zriadené jednotky a nerezidentské jednotky

Spoločné podniky

**KAPITOLA 21 VZŤAHY MEDZI PODNIKOVÝMI ÚČTAMI A NÁRODNÝMI
ÚČTAMI A MERANIE ČINNOSTI PODNIKOV**

**NIEKTORÉ ŠPECIFICKÉ PRAVIDLÁ A METÓDY PODNIKOVÉHO
ÚČTOVNÍCTVA**

Čas zaznamenania

Účtovanie na základe podvojných/poštvojných zápisov

Oceňovanie

Výkaz ziskov a strát a súvaha

NÁRODNÉ ÚČTY A PODNIKOVÉ ÚČTY: PRAKTICKÉ OTÁZKY

PREVOD PODNIKOVÝCH ÚČTOV NA NÁRODNÉ ÚČTY: PRÍKLAD NEFINANČNÝCH PODNIKOV

Koncepčné úpravy

Úpravy na dosiahnutie súladu s účtami ostatných sektorov

Príklady úprav na zabezpečenie úplnosti

ŠPECIFICKÉ OTÁZKY

Zisky/straty z držby

Globalizácia

Fúzie a akvizície

KAPITOLA 22 SATELITNÉ ÚČTY

ÚVOD

Funkčné klasifikácie

HLAVNÉ VLASTNOSTI SATELITNÝCH ÚČTOV

Funkčné satelitné účty

Špeciálne sektorové účty

Zahrnutie nepeňažných údajov

Ďalšie podrobnosti a doplňujúce pojmy

Rôzne základné pojmy

Používanie modelovania a zahrnutie experimentálnych výsledkov

Vytváranie a zostavovanie satelitných účtov

DEVÄŤ ŠPECIFICKÝCH SATELITNÝCH ÚČTOV

Poľnohospodárske účty

Environmentálne účty

Účty zdravotníctva

Účty produkcie domácností

Účty práce a SAM

Účty produktivity a rastu

Účty výskumu a vývoja

Účty sociálnej ochrany

Satelitné účty cestovného ruchu

ÚVOD**KLASIFIKÁCIA INŠTITUCIONÁLNYCH SEKTOROV (S)****KLASIFIKÁCIA TRANSAKCIÍ A OSTATNÝCH TOKOV****Transakcie s produktmi (P)****Transakcie s neprodukovanými nefinančnými aktívami (kódy NP)****Rozdeľovacie transakcie (D)****Bežné transfery v hotovosti a v naturáliách (D.5 – D.8)****Transakcie s finančnými aktívami a pasívami (F)****Ostatné zmeny v aktívach (K)****KLASIFIKÁCIA BILANČNÝCH POLOŽIEK A ČISTÉHO MAJETKU (B)****KLASIFIKÁCIA POLOŽIEK SÚVAHY (L)****KLASIFIKÁCIA AKTÍV (A)****Nefinančné aktíva (AN)****Finančné aktíva (AF)****KLASIFIKÁCIA DOPLNKOVÝCH POLOŽIEK****Klasifikované úvery****Kapitálové služby****Tabuľka dôchodkov****Predmety dlhodobej spotreby****Priame zahraničné investície****Podmienené pozície****Obeživo a vklady****Klasifikácia dlhových cenných papierov podľa zostávajúcej splatnosti****Kótované a nekótované dlhové cenné papiere****Dlhodobé pôžičky so zostávajúcou splatnosťou menej ako jeden rok a dlhodobé pôžičky zaistené hypotékou****Kótované a nekótované investičné akcie****Nedoplatky úrokov a splátok****Osobné a celkové remitencie**

ZOSKUPOVANIE A KÓDOVANIE ODVETVÍ (A) A PRODUKTOV (P)
KLASIFIKÁCIA VÝDAVKOV VEREJNEJ SPRÁVY PODĽA FUNKCIE (COFOG)
KLASIFIKÁCIA INDIVIDUÁLNEJ SPOTREBY PODĽA ÚČELU (Coicop)
KLASIFIKÁCIA VÝDAVKOV NEZISKOVÝCH INŠTITÚCIÍ SLUŽIACICH
DOMÁCNOSTIAM PODĽA ÚČELU (COPNI)
KLASIFIKÁCIA VÝDAVKOV VÝROBCOV PODĽA ÚČELU (COPP)

KAPITOLA 24 ÚČTY

Tabuľka 24.1 – Účet 0: Účet výrobkov a služieb

Tabuľka 24.2 – Úplná postupnosť účtov za celú ekonomiku

Tabuľka 24.3 – Úplná postupnosť účtov pre nefinančné korporácie

Tabuľka 24.4 – Úplná postupnosť účtov pre finančné korporácie

Tabuľka 24.5 – Úplná postupnosť účtov pre verejnú správu

Tabuľka 24.6 – Úplná postupnosť účtov pre domácnosti

Tabuľka 24.7 – Úplná postupnosť účtov pre neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam

KAPITOLA 1

VŠEOBECNÉ CHARAKTERISTIKY A ZÁKLADNÉ PRINCÍPY

VŠEOBECNÉ CHARAKTERISTIKY

- 1.01. Európsky systém účtov (ďalej len „ESA 2010“ alebo „ESA“) je medzinárodne kompatibilný účtovný rámec pre systematické a podrobné opísanie národnej ekonomiky (t. j. regiónu, krajiny alebo skupiny krajín), jeho súčastí a jeho vzťahov s ostatnými národnými ekonomikami.
- 1.02. Predchodca ESA 2010, Európsky systém účtov 1995 (ESA 95), bol uverejnený v roku 1996¹. Prvých trinásť kapitol metodiky ESA 2010, ako je uvedená v prílohe, má rovnakú štruktúru ako ESA 95, ale ďalej bolo pridaných jedenásť nových kapitol, v ktorých sa spracúvajú aspekty systému odzrkadľujúce vývoj v meraní moderných ekonomík alebo v používaní ESA 95 v Európskej únii (ďalej len „EÚ“).

¹ Nariadenie Rady (ES) č. 2223/96 z 25. júna 1996 o Európskom systéme národných a regionálnych účtov v Spoločenstve (Ú. v. ES L 310, 30.11.1996, s. 1).

- 1.03. Štruktúra tejto príručky je nasledujúca: Kapitola 1 sa týka základných charakteristík systému z hľadiska koncepcií, stanovuje princípy ESA a opisuje základné štatistické jednotky a ich zoskupenia. Poskytuje prehľad postupnosti účtov a stručný opis kľúčových agregátov, úlohu tabuliek dodávok a použitia a systém input-output tabuliek. V kapitole 2 sú opísané inštitucionálne jednotky, ktoré sa používajú na meranie ekonomiky, a ako sú tieto jednotky na účely analýzy zaradené do sektorov a iných zoskupení. V kapitole 3 sú opísané všetky transakcie v systéme súvisiace s produktmi (výrobkami a službami), ako aj neprodukovanými aktívami. V kapitole 4 sú opísané všetky transakcie v ekonomike, ktorými sa rozdeľuje a prerozdeľuje dôchodok a majetok v ekonomike. V kapitole 5 sú opísané finančné transakcie v ekonomike. V kapitole 6 sú opísané možné zmeny hodnoty aktív spôsobených neekonomickými javmi alebo zmenami cien. V kapitole 7 sa opisuje súvaha a schéma klasifikácie aktív a pasív. V kapitole 8 sa stanovuje postupnosť účtov a bilančné položky súvisiace s každým účtom. V kapitole 9 sa opisujú tabuľky dodávok a použitia a ich úloha pri zosúlad'ovaní meraní dôchodkov, produkcie a výdavkov v ekonomike. V tejto kapitole sa takisto opisujú input-output tabuľky, ktoré možno odvodiť z tabuliek dodávok a použitia. V kapitole 10 sa opisuje koncepčný základ pre cenové a objemové merania súvisiace s nominálnymi hodnotami uvádzanými na účtoch. V kapitole 11 sú opísané merania obyvateľstva a trhu práce, ktoré sa môžu v ekonomických analýzach použiť spolu s mierami národných účtov. V kapitole 12 sú stručne opísané štvrt'ročné národné účty a ich hlavné odlišnosti od ročných účtov.

1.04. V kapitole 13 sú opísané účely, pojmy a problémy pri zostavovaní súboru regionálnych účtov. Kapitola 14 sa zaoberá meraním finančných služieb, ktoré poskytujú finanční sprostredkovatelia a ktoré sú financované cez čisté úrokové príjmy, a zohľadňuje dlhoročný výskum a vývoj členských štátov s cieľom získať meradlo, ktoré je spoľahlivé a zosúladené vo všetkých členských štátoch. Kapitola 15 o zmluvách, lízingoch a licenciách je potrebná na opis oblasti s rastúcou dôležitosťou v národných účtoch. Kapitoly 16 a 17 o poistení, sociálnom poistení a starobných dôchodkoch opisujú spôsob, ako sa zaobchádza s týmito schémami v národných účtoch, keďže otázky prerozdeľovania sú čoraz dôležitejšie z dôvodu starnutia populácie. Kapitola 18 sa týka účtov zahraničia, ktoré sú národnými účtami ekvivalentnými účtom systému merania platobnej bilancie. Kapitola 19 o európskych účtoch je takisto nová a zaoberá sa aspektmi národných účtov, kde európske inštitucionálne a obchodné opatrenia vyvolávajú otázky, ktoré si vyžadujú zosúladený prístup. V kapitole 20 sa opisujú účty v sektore verejnej správy, ktorý je oblasťou osobitného záujmu, keďže otázky fiškálnej obozretnosti členských štátov sú naďalej rozhodujúce pri uskutočňovaní hospodárskej politiky v EÚ. V kapitole 21 sa opisujú prepojenia medzi podnikateľskými a národnými účtami, čo je oblasť, ktorá je predmetom rastúceho záujmu, keďže vo všetkých krajinách sa zvyšuje podiel nadnárodných korporácií na hrubom domácom produkte (HDP). V kapitole 22 sa opisuje vzťah satelitných účtov s hlavnými národnými účtami. Kapitoly 23 a 24 sú na referenčné účely: v kapitole 23 sú uvedené klasifikácie pre sektory, činnosti a produkty používané v ESA 2010 a v kapitole 24 sa uvádza úplná postupnosť účtov pre každý sektor.

- 1.05. Štruktúra ESA 2010 je konzistentná s celosvetovými usmerneniami o národnom účtovníctve stanovenými v systéme národných účtov 2008 (System of National Accounts – SNA 2008) okrem určitých rozdielov v prezentácii a vysokého stupňa presnosti niektorých pojmov ESA 2010, ktoré sa používajú na určité účely EÚ. Zodpovednosť za vypracovanie týchto usmernení niesli spoločne Organizácia Spojených národov (OSN), Medzinárodný menový fond (MMF), Štatistický úrad Európskej únie (Eurostat), Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) a Svetová banka. ESA 2010 je zameraný na podmienky a potreby údajov v Únii. Podobne ako SNA 2008, ESA 2010 je v súlade s pojmami a klasifikáciami používanými v mnohých iných sociálnych a ekonomických štatistikách (napríklad štatistikách zamestnanosti, štatistikách priemyselnej výroby a štatistikách zahraničného obchodu). ESA 2010 preto slúži ako ústredný referenčný rámec pre sociálne a hospodárske štatistiky EÚ a jej členských štátov.
- 1.06. Rámec ESA pozostáva z dvoch hlavných súborov tabuliek:
- a) účtov inštitucionálneho sektora;
 - b) systému input-output tabuliek a odvetvových účtov.

- 1.07. Sektorové účty poskytujú podľa inštitucionálnych sektorov systematický opis rôznych stupňov ekonomického procesu, ako je produkcia, tvorba dôchodkov, rozdeľovanie dôchodkov, prerozdeľovanie dôchodkov, použitie dôchodkov a finančná a nefinančná akumulácia. Sektorové účty zahŕňajú aj súvahy s cieľom poskytnúť opis stavov aktív, pasív a čistého majetku na začiatku a na konci účtovného obdobia.
- 1.08. Systém input-output tabuliek prostredníctvom tabuliek dodávok a použitia podrobnejšie opisuje výrobný proces (štruktúru nákladov, vytváraný dôchodok a zamestnanosť) a toky výrobkov a služieb (produkciu, dovoz, vývoz, konečnú spotrebu, medzispotrebu a tvorbu kapitálu podľa skupín produktov). V tomto systéme sú zohľadnené dva dôležité účtovné vzťahy: súčet dôchodkov, ktoré sa vytvorili v odvetví, sa rovná pridanej hodnote vytvorenej v danom odvetví a ponuka sa rovná dopytu pri akejkoľvek produkte alebo zoskupení produktov.
- 1.09. ESA 2010 zahŕňa aj pojmy obyvateľstvo a zamestnanosť. Takéto pojmy sú relevantné pre sektorové účty, odvetvové účty a tabuľky dodávok a použitia.
- 1.10. ESA 2010 sa neobmedzuje na ročné národné účtovníctvo, ale uplatňuje sa takisto na štvrťročné účty a účty kratšieho alebo dlhšieho obdobia. Uplatňuje sa tiež na regionálne účty.

- 1.11. ESA 2010 existuje popri SNA 2008 z dôvodu použitia národných účtovných opatrení v EÚ. Členské štáty sú zodpovedné za vypracúvanie a prezentáciu vlastných národných účtov opisujúcich ekonomickú situáciu v ich krajinách. Členské štáty takisto zostavujú súbory účtov, ktoré sa predkladajú Komisii (Eurostatu) ako súčasť programu povinného zasielania údajov na účely kľúčovej sociálnej, hospodárskej a fiškálnej politiky v Únii. Tieto účely zahŕňajú určenie peňažných príspevkov členských štátov do rozpočtu EÚ prostredníctvom „štvrtého zdroja“, pomoc regiónom EÚ prostredníctvom programu štrukturálnych fondov a dohľad nad ekonomickou výkonnosťou členských štátov v rámci postupu pri nadmernom deficite a Paktu stability a rastu.
- 1.12. Na to, aby boli odvody a prijaté platby rozdelené podľa opatrení zostavených a prezentovaných prísne konzistentným spôsobom, musia byť ekonomické štatistiky používané na tieto účely zostavené podľa rovnakých pojmov a pravidiel. ESA 2010 je nariadenie, ktorým sa stanovujú pravidlá, definície a klasifikácie, ktoré sa majú uplatňovať pri zostavovaní národných účtov v členských štátoch, ktoré majú byť súčasťou programu prenosu údajov, ako je stanovené v prílohe B k tomuto nariadeniu.

- 1.13. Vzhľadom na veľmi veľké peňažné sumy v príspevkovom a dávkovom systéme v EÚ je nutné, aby sa systém merania uplatňoval zhodne v každom členskom štáte. Za takýchto okolností je dôležité, aby sa prijal opatrný prístup k odhadom, ktoré sa nemôžu priamo pozorovať na trhu, a zabránilo sa použitiu postupov na základe modelov na odhad hodnôt v národných účtoch.
- 1.14. Pojmy ESA 2010 sú v niektorých prípadoch špecifickejšie a presnejšie ako pojmy v SNA 2008, aby sa zabezpečila čo najväčšia zhoda medzi tými opatreniami členských štátov, ktoré vychádzajú z národných účtov. Výsledkom naliehavej požiadavky na spoľahlivé konzistentné odhady je identifikácia základného súboru národných účtov v EÚ. Tam, kde nie je úroveň konzistentnosti medzi členskými štátmi dostatočná, tieto odhady sú spravidla zahrnuté v tzv. vedľajších účtoch, ktoré obsahujú doplnkové tabuľky a satelitné účty.
- 1.15. Jedným z príkladov, keď sa považovalo za potrebné byť opatrný pri vypracúvaní ESA 2010, je oblasť penzijných záväzkov. Hoci je potreba ich merania na účely podpory ekonomických analýz veľká, kritická požiadavka na vytvorenie účtov v EÚ, ktoré by boli konzistentné v čase a priestore, zaväzovala na opatrný prístup.

Globalizácia

1.16. Čoraz globálnejší charakter ekonomickej činnosti viedol k zvýšeniu medzinárodného obchodu vo všetkých jeho formách a pribudli ďalšie výzvy pre krajiny v oblasti zaznamenávania svojich domácich ekonomík v národných účtoch. Globalizácia je dynamický a mnohorozmerný proces, pri ktorom sa národné zdroje stávajú viac medzinárodne mobilné, zatiaľ čo sa národné ekonomiky dostávajú do čoraz väčšej vzájomnej závislosti. Charakteristickou črtou globalizácie, ktorá potenciálne spôsobuje najviac problémov v meraní národných účtov, je zvyšujúci sa podiel medzinárodných transakcií vykonaných nadnárodnými spoločnosťami, keď sa cezhraničné transakcie uskutočňujú medzi materskými, dcérskymi spoločnosťami a pobočkami. Existujú však aj ďalšie výzvy a úplnejší zoznam otázok súvisiacich s údajmi je nasledujúci:

1. transferové oceňovanie medzi pridruženými korporáciami (oceňovanie dovozu a vývozu);
2. nárast poplatkov na spracovanie, ak sa s výrobkami obchoduje cez medzinárodné hranice bez zmeny vlastníctva (tovar na spracovanie) a merchanting;
3. medzinárodné obchodovanie korporácií a domácností cez internet;
4. celosvetové obchodovanie a využívanie aktív duševného vlastníctva;
5. pracovníci pracujúci v zahraničí, ktorí prevádzajú významné sumy rodine na domacom území (remitencie ako časť osobných prevodov);

6. nadnárodné korporácie, ktoré si organizujú svoju obchodnú činnosť cez národné hranice, aby maximalizovali efektívnosť výroby a minimalizovali celkové daňové zaťaženie. To môže byť dôvodom pre umelé usporiadanie korporácií, ktoré nemusí odzrkadľovať ekonomickú realitu;
 7. používanie zahraničných (off-shore) finančných štruktúr (podniky na osobitný účel a iné formy) na zabezpečenie financovania globálnych činností;
 8. opätovný vývoz výrobkov a preprava výrobkov medzi členskými štátmi v EÚ po ich vstupe do Únie (kvázipreprava);
 9. zvyšovanie počtu vzťahov vyplývajúcich z priamych zahraničných investícií a potreba identifikovať a alokovať toky priamych investícií.
- 1.17. Zachytenie a presné meranie cezhraničných tokov je z dôvodu všetkých týchto čoraz bežnejších aspektov globalizácie rastúcou výzvou pre národných štatistikov. Napriek komplexným a spoľahlivým systémom zberu a merania položiek v sektore zahraničia (a teda aj v medzinárodných účtoch platobnej bilancie) sa globalizáciou zvýši potreba dodatočného úsilia na udržanie kvality národných účtov pre všetky ekonomiky a zoskupenia ekonomík.

POUŽITIE ESA 2010

Rámec pre analýzu a politiku

1.18. Systém ESA možno použiť na analýzu a hodnotenie:

- a) štruktúry celej ekonomiky. Príklady použitých typov meraní sú:
 - 1. pridaná hodnota a zamestnanosť podľa odvetví;
 - 2. pridaná hodnota a zamestnanosť podľa regiónov;
 - 3. rozdelenie dôchodkov podľa sektorov;
 - 4. dovoz a vývoz podľa skupín produktov;
 - 5. výdavky na konečnú spotrebu podľa účelu a skupín produktov;
 - 6. tvorba fixného kapitálu a stav fixného kapitálu podľa odvetví;
 - 7. štruktúra stavov a tokov finančných aktív podľa typu aktív a podľa sektorov;
- b) špecifické časti alebo aspekty ekonomiky, napríklad:
 - 1. bankovníctvo a financie v národnej ekonomike;
 - 2. úloha verejnej správy a jej finančná pozícia;

3. ekonomika konkrétneho regiónu (v porovnaní s ekonomikou krajiny ako celku);
 4. úspory domácností a úroveň zadlženia;
- c) vývoj ekonomiky v čase, napríklad:
1. analýza tempa rastu HDP;
 2. analýza inflácie;
 3. analýza sezónnosti vo výdavkoch domácností na základe štvrťročných účtov;
 4. analýza meniaceho sa významu jednotlivých typov finančných nástrojov v čase, napríklad zvýšený význam finančných derivátov;
 5. porovnanie odvetvových štruktúr národnej ekonomiky počas dlhšieho časového obdobia;
- d) vzťah danej ekonomiky k ostatným ekonomikám, napríklad:
1. porovnanie úloh a veľkosti verejnej správy v členských štátoch EÚ;

2. analýza vzájomnej závislosti medzi ekonomikami EÚ zohľadňujúca členské štáty a ich regióny;
3. analýza štruktúry a miesta určenia vývozu EÚ;
4. porovnanie tempa rastu HDP alebo disponibilných dôchodkov na osobu v EÚ a v iných vyspelých ekonomikách.

1.19. Údaje zo systému ESA majú pre EÚ a jej členské štáty podstatnú úlohu pri formulovaní a monitorovaní ich sociálnej a hospodárskej politiky.

Príklady použitia systému ESA sú:

- a) monitorovanie a usmerňovanie tvorby makroekonomickej a menovej politiky eurozóny a vymedzenie kritérií konvergenzie hospodárskej a menovej únie (HMÚ) v zmysle údajov národných účtov (napríklad tempo rastu HDP);
- b) vymedzenie kritérií postupu pri nadmernom deficite: meranie deficitu verejných financií a verejného dlhu;
- c) poskytovanie finančnej podpory regiónom EÚ: na rozdeľovanie výdavkov fondov medzi regióny sa používa štatistika regionálnych účtov;

- d) určenie vlastných zdrojov rozpočtu EÚ. Tieto zdroje závisia od údajov národných účtov tromi spôsobmi:
1. celkové zdroje EÚ sa určujú ako percentuálny podiel na súčte hrubých národných dôchodkov (HND) členských štátov;
 2. tretím vlastným zdrojom EÚ je vlastný zdroj založený na DPH. Príspevky členských štátov na tento zdroj sú do značnej miery ovplyvnené údajmi národných účtov, pretože tieto sa používajú na výpočet priemernej sadzby DPH;
 3. relatívna veľkosť príspevkov členských štátov do štvrtého vlastného zdroja EÚ je založená na odhadoch ich hrubého národného dôchodku. Tieto odhady sú základom väčšiny platieb členských štátov.

Charakteristika pojmov ESA 2010

- 1.20. Na dosiahnutie rovnováhy medzi potrebami údajov a možnosťami získavania údajov majú pojmy v ESA 2010 niekoľko dôležitých charakteristických znakov, a to, že účty sú:
- a) medzinárodne porovnateľné;
 - b) harmonizované s inými sociálnymi a ekonomickými štatistickými systémami;

- c) konzistentné;
- d) operatívne, t. j. v praxi merateľné;
- e) odlišné od väčšiny administratívnych pojmov;
- f) osvedčené a dlhodobo ustálené;
- g) zamerané na opis ekonomického procesu v peňažných a bežne pozorovateľných jednotkách;
- h) schopné uplatnenia v rôznych situáciách a na rôzne účely.

1.21. Pojmy ESA 2010 sú medzinárodne porovnateľné, pretože:

- a) pojmy ESA 2010 sú konzistentné s pojmami uvedenými v celosvetových usmerneniach o národnom účtovníctve, t. j. SNA 2008;
- b) ESA 2010 je pre členské štáty štandardom pri predkladaní údajov národných účtov všetkým medzinárodným organizáciám;
- c) medzinárodná porovnateľnosť pojmov je kľúčová pri porovnávaní štatistík rôznych krajín.

- 1.22. Pojmy ESA 2010 sú harmonizované s pojmami v iných sociálnych a ekonomických štatistikách, pretože ESA 2010 využíva pojmy a klasifikácie (napríklad Štatistická klasifikácia ekonomických činností v Európskej únii NACE Rev. 2 ¹), ktoré sa používajú na iné sociálne a ekonomické štatistiky členských štátov, napríklad štatistiky priemyselnej výroby, štatistiky zahraničného obchodu a štatistiky zamestnanosti; rozdiely v pojmoch boli minimalizované. Navyše pojmy a klasifikácie v ESA 2010 sú harmonizované s pojmami a klasifikáciami Organizácie Spojených národov.

Táto harmonizácia so sociálnymi a ekonomickými štatistikami napomáha prepojenie a porovnávanie príslušných čísel tak, aby bolo možné zabezpečiť kvalitu údajov národných účtov. Okrem toho informácie obsiahnuté v týchto osobitných štatistikách môžu byť lepšie prepojené na všeobecné štatistiky národnej ekonomiky.

- 1.23. Spoločné pojmy používané v celom národnom účtovnom rámci a iných sociálnych a ekonomických štatistických systémoch umožňujú odvodzovať konzistentné merania. Napríklad takto možno vypočítať nasledujúce pomery:

- a) údaje o produktivite, ako je pridaná hodnota na odpracovanú hodinu (tieto údaje si vyžadujú konzistentnosť medzi pojmami pridaná hodnota a odpracované hodiny);
- b) národný disponibilný dôchodok na osobu (tento pomer si vyžaduje konzistentnosť medzi pojmami národný disponibilný dôchodok a meranie obyvateľstva);

¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1893/2006 z 20. decembra 2006, ktorým sa zavádza štatistická klasifikácia ekonomických činností NACE Revision 2 (Ú. v. EÚ L 393, 30.12.2006, s. 1).

- c) tvorba fixného kapitálu ako percento stavu fixného kapitálu (tento pomer si vyžaduje konzistentnosť medzi definíciami týchto tokov a stavov);
- d) deficit verejných financií a verejný dlh ako percentá hrubého domáceho produktu (tieto údaje si vyžadujú konzistentnosť medzi pojmami deficit verejných financií, verejný dlh a hrubý domáci produkt).

Vnútoraná konzistentnosť pojmov umožňuje odvodenie odhadov z rezídua (zvyšku), napríklad úspory možno odhadnúť ako rozdiel medzi disponibilným dôchodkom a výdavkami na konečnú spotrebu.

1.24. Pojmy v ESA 2010 sa uplatňujú so zreteľom na zber údajov a meranie. Operatívny charakter sa ukazuje niekoľkými spôsobmi v usmernení k tvorbe účtov:

- a) činnosti alebo položky sa opisujú iba vtedy, ak sú významné z hľadiska veľkosti. Napríklad produkcia výrobkov vo vlastnej réžii domácnosťami, ako napríklad tkanie látok a výroba keramických výrobkov, sa nezaznamenáva ako produkcia, pretože takáto produkcia nie je v krajinách EÚ významná;

- b) niektoré pojmy sú sprevádzané usmernením o spôsobe ich odhadu. Napríklad pri definovaní spotreby fixného kapitálu sa odkazuje na rovnomerné (lineárne) odpisovanie. Pri odhade stavu fixného kapitálu sa v prípade chýbajúcich priamych informácií o stave fixných aktív má uplatniť metóda permanentnej inventarizácie. Ďalším príkladom je ocenenie produkcie vo vlastnej réžii: táto produkcia je v zásade oceňovaná základnými cenami, ale ak je to potrebné, môže byť oceňovanie základnými cenami upravené pripočítaním rôznych relevantných nákladov;
- c) prijali sa niektoré konvencie. Napríklad kolektívne služby poskytované verejnou správou sa klasifikujú ako výdavky na konečnú spotrebu.

1.25. Priamy zber údajov potrebných pre národné účty však nemusí byť jednoduchý, keďže základné pojmy sa zvyčajne rozchádzajú s pojmami, ktoré tvoria základ administratívnych zdrojov údajov. Príkladom administratívnych zdrojov sú podnikateľské účty, záznamy rôznych typov daní (DPH, daň z príjmu fyzických osôb, dovozné poplatky atď.), údaje o sociálnom zabezpečení a údaje od dozorných rád v bankovníctve a poisťovníctve. Tieto administratívne údaje slúžia ako vstupy pre zostavovanie národných účtov. Vo všeobecnosti sú prispôbované tak, aby boli v súlade s ESA.

Pojmy v ESA sa zvyčajne odlišujú od ich administratívnych náprotivkov v tom, že:

- a) administratívne pojmy sa v jednotlivých krajinách odlišujú. Následkom toho nemožno dosiahnuť medzinárodnú porovnateľnosť prostredníctvom administratívnych pojmov;

- b) administratívne pojmy sa menia v čase. Následkom toho nemožno dosiahnuť porovnateľnosť prostredníctvom administratívnych pojmov;
- c) pojmy tvoriace základ administratívnych zdrojov údajov zvyčajne nie sú v súlade s rozličnými administratívnymi systémami. Spájanie a porovnávanie údajov, ktoré je kľúčové pre zostavovanie údajov národných účtov, je však možné iba s konzistentným súborom pojmov;
- d) administratívne pojmy nie sú spravidla optimálne pre ekonomické analýzy a hodnotenie hospodárskej politiky.

1.26. Napriek tomu však administratívne zdroje údajov celkom uspokojivo splňajú potreby národných účtov a iných štatistík, pretože:

- a) pojmy a klasifikácie pôvodne vytvorené na štatistické účely sú takisto prijaté na administratívne účely, napríklad klasifikácia výdavkov verejnej správy podľa typu;
- b) administratívne zdroje údajov výslovne zohľadňujú potreby štatistiky na (samostatné) údaje; platí to napríklad pre systém Intrastat, ktorý poskytuje informácie o dodávkach výrobkov medzi členskými štátmi.

1.27. Hlavné pojmy ESA sú osvedčené a dlhodobo ustálené, pretože:

- a) už mnoho rokov sú schválené ako medzinárodný štandard;
- b) v niekoľkých po sebe nasledujúcich medzinárodných metodikách k národnému účtovníctvu sa mení veľmi málo základných pojmov.

Táto koncepčná kontinuita znižuje potrebu prepočítavať časové rady. Navyše znižuje zraniteľnosť pojmov voči národnému a medzinárodnému politickému tlaku. Z týchto dôvodov údaje z národných účtov dokázateľne slúžia ako objektívna databáza pre hospodársku politiku a analýzy.

1.28. Pojmy v ESA 2010 sú zamerané na opis ekonomických procesov v peňažných a bežne pozorovateľných jednotkách. Stavby a toky, ktoré nie sú bežne pozorovateľné v peňažných jednotkách alebo ktoré nemajú jasný peňažný ekvivalent, sa v ESA nezaznamenávajú.

Tento princíp sa dôkladne neuplatňoval, pretože treba brať do úvahy aj požiadavku konzistentnosti a potrieb používateľov. Napríklad konzistentnosť si vyžaduje, aby sa hodnota kolektívnych služieb poskytovaných verejnou správou zaznamenávala ako produkcia, pretože vyplácanie odmien zamestnancov a nákup všetkých druhov výrobkov a služieb verejnou správou sú bežne pozorovateľné v peňažných jednotkách. Okrem toho na účely ekonomickej analýzy a politiky sa opisom kolektívnych služieb verejnej správy vo vzťahu k zvyšku národnej ekonomiky zvyšuje užitočnosť národných účtov ako celku.

1.29. Rozsah pojmov v ESA môže byť ilustrovaný na niektorých dôležitých hraničných prípadoch.

Do vymedzenia rozsahu produkcie ESA (pozri odseky 3.07 až 3.09) spadajú nasledujúce prípady:

- a) produkcia individuálnych a kolektívnych služieb verejnou správou;
- b) produkcia služieb bývania vo vlastnej réžii realizovaná vlastníckmi-užívateľmi;
- c) produkcia výrobkov na vlastnú konečnú spotrebu, napríklad poľnohospodárskych výrobkov;
- d) výstavba vo vlastnej réžii vrátane výstavby vykonávanej domácnosťami;
- e) produkcia služieb realizovaná plateným personálom domácností;
- f) chov rýb na rybích farmách;
- g) produkcia zakázaná podľa právnych predpisov, pokiaľ všetky jednotky zahrnuté do transakcie do nej vstupujú dobrovoľne;
- h) produkcia, z ktorej sa daňovým orgánom nepriznávajú celé príjmy, napríklad tajná výroba textílií.

- 1.30. Do vymedzenia rozsahu produkcie nespádajú nasledujúce prípady a nezaznamenávajú sa v ESA:
- a) domáce a osobné služby produkované a spotrebúvané v tej istej domácnosti, napríklad upratovanie, príprava jedál alebo starostlivosť o chorých alebo starých ľudí;
 - b) dobrovoľné služby, ktoré nevedú k produkcii výrobkov, napríklad starostlivosť o ľudí a upratovanie bez odplaty;
 - c) prirodzené množenie rýb na otvorenom mori.
- 1.31. ESA zaznamenáva všetky výstupy vyplývajúce z produkcie v rámci vymedzenia rozsahu produkcie. Produkcia pomocných činností sa však nezaznamenáva. Všetky vstupy spotrebované pri pomocnej činnosti sa považujú za vstupy činnosti, ktorú podporujú. Ak je podnik, ktorý vykonáva iba pomocné činnosti, štatisticky pozorovateľný, keďže samostatné účty pre produkciu, ktorú vykonáva, sú bežne dostupné, alebo ak sa nachádza v geograficky odlišnej lokalite ako podnik, pre ktorý vykonáva činnosti, musí sa zaznamenávať ako samostatná jednotka a zadeľiť do odvetvovej klasifikácie v národných a regionálnych účtoch, ktorá zodpovedá jeho hlavnej činnosti. V prípade, ak vhodné základné údaje nie sú dostupné, produkcia pomocnej činnosti sa môže odhadnúť podľa súčtu nákladov.

- 1.32. Ak sa činnosti považujú za produkciu a ich výstup sa zaznamenáva, potom sa takisto zaznamenáva aj s nimi spätý dôchodok, zamestnanosť, konečná spotreba atď. Napríklad keďže produkcia služieb bývania vo vlastnej réžii realizovaná vlastníkami-užívateľmi sa zaznamenáva ako produkcia, zaznamenáva sa aj dôchodok a výdavky na konečnú spotrebu, ktoré týmto vlastníkom-užívateľom takto vznikajú. Keďže podľa definície pri produkcii služieb obytných jednotiek obývaných vlastníkami nedochádza k vstupu práce, žiadna zamestnanosť sa nezaznamenáva. Takto sa udržiava konzistentnosť so systémom štatistiky práce, kde sa pre vlastníctvo obytných jednotiek nezaznamenáva žiadna zamestnanosť. Opačný prípad nastane, keď sa činnosti nezaznamenávajú ako produkcia: domáce služby produkované a spotrebúvané v rámci tej istej domácnosti nevytvárajú dôchodok a výdavky na konečnú spotrebu a nesúvisí s nimi žiadna zamestnanosť.
- 1.33. ESA takisto stanovuje konvencie týkajúce sa:
- a) ocenenia produkcie verejnej správy;
 - b) ocenenia produkcie poisťovacích služieb a nepriamo meraných služieb finančného sprostredkovania;
 - c) zaznamenávania kolektívnych služieb poskytovaných verejnou správou ako výdavkov na konečnú spotrebu, a nie ako medzispotreby.

Klasifikácia podľa sektorov

- 1.34. Sektorové účty sa vytvárajú zaradovaním jednotiek do sektorov, čo umožňuje vykazovať transakcie a bilančné položky účtov podľa sektorov. Vykazovanie podľa sektorov odhaľuje na účely hospodárskej a fiškálnej politiky mnohé kľúčové miery. Hlavnými sektormi sú domácnosti, verejná správa, korporácie (finančné a nefinančné), neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam (NZISD) a zahraničie.

Rozlíšenie medzi trhovou a netrhovou činnosťou je dôležité. Subjekt kontrolovaný verejnou správou, ktorý je preukázateľne trhovou korporáciou, sa zaraduje do sektora korporácií, mimo sektora verejnej správy. Úroveň deficitu a dlhu korporácie nebude preto súčasťou deficitu a dlhu verejnej správy.

- 1.35. Je dôležité, aby boli stanovené jasné a spoľahlivé kritériá na zaradenie subjektov do sektorov.

Verejný sektor sa skladá zo všetkých inštitucionálnych jednotiek, ktoré sú rezidentmi v danom hospodárstve a ktoré sú kontrolované vládou. Súkromný sektor sa skladá zo všetkých ostatných rezidentských jednotiek.

Tabuľka 1.1 stanovuje kritériá, ktoré sa používajú na rozlíšenie medzi verejným a súkromným sektorom a v rámci verejného sektora medzi sektorom verejnej správy a sektorom verejných korporácií a v rámci súkromného sektora medzi sektorom NZISD a sektorom súkromných korporácií.

Tabuľka 1.1

Kritériá	Kontrola verejnou správou (verejný sektor)	Súkromná kontrola (súkromný sektor)
Netrhová produkcia	verejná správa	NZISD
Trhová produkcia	verejné korporácie	súkromné korporácie

1.36. Kontrola je definovaná ako schopnosť určovať všeobecnú politiku alebo program inštitucionálnej jednotky. Ďalšie podrobnosti týkajúce sa vymedzenia kontroly sú uvedené v odsekoch 2.35 až 2.39.

1.37. Rozlišovanie medzi trhovou a netrhovou činnosťou, a pri subjektoch verejného sektora ich zaradenie do sektora verejnej správy alebo sektora korporácií, sa vykonáva podľa nasledujúceho pravidla:

Činnosť sa považuje za trhovú vtedy, keď sa s príslušnými výrobkami a službami obchoduje za týchto podmienok:

1. predajcovia sa snažia dlhodobo maximalizovať svoje zisky voľným predajom výrobkov a služieb na trhu komukoľvek, kto je pripravený zaplatiť požadovanú cenu;

2. kupujúci sa snažia maximalizovať svoj úžitok pri svojich obmedzených zdrojoch tým, že si nakupujú podľa toho, ktoré produkty najlepšie spĺňajú ich potreby pri ponúkanej cene;
 3. efektívne trhy existujú tam, kde predávajúci a kupujúci majú prístup na trh a informácie o ňom. Efektívny trh môže fungovať dokonca aj v prípade, ak tieto podmienky nie sú úplne splnené.
- 1.38. Podrobnosti koncepčného rámca ESA ponúkajú príležitosť na pružnosť: niektoré pojmy nie sú v ESA výslovne uvedené, napriek tomu ich možno z neho ľahko odvodiť. Príkladom je vytvorenie nových sektorov reorganizáciou subsektorov definovaných v ESA.
- 1.39. Pružnosť takisto existuje prostredníctvom možnosti zaviesť dodatočné kritériá, ktoré nie sú v rozpore s logikou systému. Tieto kritériá môžu napríklad umožniť vytvorenie subsektorových účtov podľa miery zamestnanosti pre produkčné jednotky alebo podľa výšky dôchodkov pre domácnosti. Pre zamestnanosť možno zaviesť subklasifikáciu podľa úrovne vzdelania, veku a pohlavia.

Satelitné účty

- 1.40. Z dôvodu určitých potrieb špecifických údajov by sa mali vytvoriť samostatné satelitné účty.

Napríklad:

- a) matice sociálneho účtovníctva (Social Accounting Matrices – SAM);

- b) úloha cestovného ruchu v národnej ekonomike;
- c) analýza nákladov a financovania zdravotníctva;
- d) uznanie výskumu a vývoja ako tvorby kapitálu duševného vlastníctva;
- e) uznanie ľudského kapitálu ako aktíva v národnej ekonomike;
- f) analýza príjmov a výdavkov domácností na základe mikroorientovaných koncepcií príjmov a výdavkov;
- g) vzťah medzi životným prostredím a ekonomikou;
- h) produkcia v rámci domácností;
- i) analýza zmien blahobytu;
- j) analýza rozdielov medzi údajmi z národných účtov a podnikateľských účtov a ich vplyv na akciové trhy a burzy;
- k) odhad daňových príjmov.

1.41. Satelitné účty uspokojujú takéto potreby údajov tým, že:

- a) poskytnú viac podrobností tam, kde je to nevyhnutné, a naopak, vynechajú nadbytočné detaily;

- b) rozšíria rozsah pôsobnosti účtovného rámca dodaním nepeňažných informácií napríklad o znečistení a environmentálnych aktívach;
- c) zmenia niektoré základné pojmy napríklad tým, že rozšíria pojem tvorby kapitálu zahrnutím výdavkov na vzdelávanie.

- 1.42. Matica sociálneho účtovníctva (SAM) je maticové zobrazenie, ktoré znázorňuje väzby medzi tabuľkami dodávok a použitia a sektorovými účtami. SAM poskytuje dodatočné informácie o úrovni a zložení zamestnanosti prostredníctvom ďalšieho členenia odmien zamestnancov podľa typu zamestnanej osoby. Toto ďalšie členenie sa vzťahuje na použitie pracovnej sily podľa odvetví, ako je znázornené v tabuľkách použitia, ako aj na ponuku pracovnej sily podľa socioekonomických podskupín, ako je znázornené na účte rozdelenia prvotných dôchodkov pre subsektory sektora domácností. Týmto spôsobom sa systematicky znázorňuje ponuka a použitie rôznych kategórií pracovnej sily.
- 1.43. V satelitných účtoch sú zachované všetky základné pojmy a klasifikácie ústredného rámca ESA 2010. Zmeny pojmov sa zavádzajú iba vtedy, ak je to účelom satelitného účtu. V takýchto prípadoch satelitný účet takisto obsahuje tabuľku znázorňujúcu väzbu medzi hlavnými agregátmi v satelitnom účte a agregátmi v ústrednom rámci. Týmto spôsobom si ústredný rámec zachováva svoju úlohu referenčného rámca a súčasne sa riešia aj špecifickejšie potreby.

- 1.44. Ústredný rámec vo všeobecnosti nezahŕňa meranie stavov a tokov, ktoré nie sú bežne pozorovateľné v peňažných jednotkách (alebo sú bez jasného peňažného ekvivalentu). Analýza takýchto stavov a tokov sa z dôvodu ich charakteru zvyčajne dobre vykonáva zostavením štatistík v nepeňažnom vyjadrení, napríklad:
- a) produkcia v rámci domácností môže byť opísaná v hodinách vymedzených na alternatívne využitie;
 - b) vzdelávanie možno opísať podľa typu vzdelávania, počtu žiakov, priemerného počtu rokov vzdelávania pred získaním diplomu atď.;
 - c) vplyvy znečisťovania sa môžu opísať pomocou zmien počtu žijúcich druhov, zdravia stromov v lese, objemov odpadu, množstva oxidu uhoľnatého a radiácie atď.
- 1.45. Satelitné účty umožňujú prepojiť takéto štatistiky v nepeňažných jednotkách s národnými účtami v ústrednom rámci. Prepojenie je možné vďaka použitiu klasifikácií zavedených v ústrednom rámci pre takéto nepeňažné štatistiky, napríklad klasifikácie podľa typu domácností alebo klasifikácie podľa odvetví. Takýmto spôsobom sa vytvorí konzistentný rozšírený rámec. Tento rámec môže potom slúžiť ako databáza pre analýzu a hodnotenie interakcií medzi premennými v ústrednom rámci a medzi premennými v rozšírenej časti.

- 1.46. Ústredný rámec a jeho hlavné agregáty neopisujú zmeny blahobytu. Rozšírené účty môžu obsahovať aj imputované peňažné hodnoty, napríklad:
- a) domácich a osobných služieb produkovaných a spotrebúvaných v rámci tej istej domácnosti;
 - b) zmien vo voľnom čase;
 - c) výhod a nevýhod mestského života;
 - d) nerovností v rozdelení dôchodkov jednotlivcov.
- 1.47. Rozšírenými účtami sa môže takisto zmeniť klasifikácia konečných výdavkov na neželané nevyhnutné účely (napríklad na obranu) na medzispotrebu, t. j. neprispievajúce k blahobytu. Podobne škody spôsobené povodňami a inými prírodnými katastrofami môžu byť klasifikované ako medzispotreba, t. j. ako zníženie blahobytu (v absolútnom zmysle). Takýmto spôsobom by bolo možné vytvoriť veľmi hrubý a veľmi nedokonalý ukazovateľ zmien blahobytu. Blahobyť má však mnoho rozmerov, z ktorých väčšinu nie je najlepšie vyjadrovať v peňažných kategóriách. Lepším riešením merania blahobytu je preto použiť pre každú veličinu samostatné ukazovatele a merné jednotky. Ukazovateľom by mohla byť napríklad úmrtnosť dojčiat, stredná dĺžka života, miera gramotnosti dospelých a národný dôchodok na obyvateľa. Tieto ukazovatele by mohli byť začlenené do satelitného účtu.

- 1.48. S cieľom dosiahnuť konzistentný, medzinárodne porovnateľný rámec sa administratívne pojmy v ESA nevyužívajú. Na rozličné národné účely však môže byť získavanie údajov na základe administratívnych pojmov veľmi užitočné. Napríklad pre odhady daňových príjmov sa vyžadujú štatistiky zdaniteľného príjmu. Takéto štatistiky možno realizovať pomocou určitých úprav štatistiky národných účtov.
- 1.49. Podobný prístup možno zvoliť pri pojmoch používaných v národnej ekonomickej politike napríklad pre:
- a) pojem inflácie používaný pri zvyšovaní starobných dôchodkov, dávok v nezamestnanosti alebo odmien zamestnancov vo verejnej službe;
 - b) pojmy daní, sociálnych príspevkov, verejného a kolektívneho sektora používaných v diskusiách o optimálnej veľkosti kolektívneho sektora;
 - c) pojem „strategických“ sektorov/odvetví používaný v národnej ekonomickej politike alebo ekonomickej politike EÚ;
 - d) pojem „podnikateľských investícií“ používaný v národnej ekonomickej politike;
 - e) tabuľku znázorňujúcu úplné zaznamenávanie starobných dôchodkov.

Satelitné účty alebo doplnujúce tabuľky môžu napĺňať potreby takýchto údajov.

ESA 2010 a SNA 2008

1.50. ESA 2010 vychádza z koncepcie SNA 2008, ktorý poskytuje usmernenia pre národné účtovníctvo pre všetky krajiny sveta. Napriek tomu však medzi ESA 2010 a SNA 2008 existuje niekoľko rozdielov:

a) rozdiely v prezentácii:

1. v ESA 2010 sú samostatné kapitoly venované transakciám s produktmi, rozdeľovacím transakciám a finančným transakciám. V SNA 2008 sa, naopak, tieto transakcie opisujú v kapitolách zoradených podľa účtu, napríklad kapitolách venovaných účtu produkcie, účtu prvotného rozdelenia dôchodkov, kapitálovému účtu a účtu zahraničia;
2. ESA 2010 opisuje pojem tak, že poskytuje jeho definíciu a uvedie, čo je zahrnuté a čo je vylúčené. SNA 2008 zvyčajne opisuje pojmy všeobecnejšie a vysvetľuje logiku prijatých konvencií;

- b) pojmy ESA 2010 sú v niekoľkých prípadoch konkrétnejšie a presnejšie ako pojmy SNA 2008:
1. SNA 2008 neobsahuje špecifické kritériá na rozlišovanie trhovej a netrhovej produkcie a produkcie na vlastnú konečnú spotrebu. Prostredníctvom ESA sa preto zaviedlo podrobnejšie usmernenie s cieľom zaistiť jednotný prístup;
 2. v ESA 2010 sa predpokladá, že niekoľko typov domácej výroby výrobkov, ako je tkanie látok a výroba nábytku, nie sú významné v členských štátoch, a preto ich netreba zaznamenávať;
 3. ESA 2010 poukazuje na inštitucionálne sústavy v EÚ, ako je systém Intrastat na zaznamenávanie tokov výrobkov v rámci EÚ a príspevkov členských štátov do EÚ;
 4. ESA 2010 obsahuje klasifikácie špecifické pre EÚ, napríklad klasifikáciu produktov podľa činností (CPA) ¹ pre produkty a NACE Rev. 2 pre odvetvia (obe sú harmonizované so zodpovedajúcimi klasifikáciami OSN);
 5. ESA 2010 obsahuje dodatočnú klasifikáciu pre všetky zahraničné transakcie: tieto sú rozdelené na transakcie medzi rezidentmi EÚ a transakcie s rezidentmi mimo EÚ;

¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 451/2008 z 23. apríla 2008, ktorým sa zavádza nová štatistická klasifikácia produktov podľa činností (CPA) (Ú. v. EÚ L 145, 4.6.2008, s. 65).

6. ESA 2010 obsahuje iné usporiadanie subsektorov SNA 2008 pre sektor finančných korporácií, tak aby boli splnené potreby európskej menovej únie. ESA 2010 môže byť konkrétnejší než SNA 2008, pretože ESA 2010 sa primárne vzťahuje na členské štáty. Aj z hľadiska potreby údajov v Únii by mal byť ESA konkrétnejší.

ESA 2010 a ESA 95

- 1.51. ESA 2010 je od ESA 95 odlišný v rozsahu, ako aj pojmoch. Väčšina rozdielov zodpovedá rozdielom medzi SNA 1993 a SNA 2008. Hlavné rozdiely sú:
 - a) uznanie výskumu a vývoja ako tvorby kapitálu, ktorý vedie k tvorbe aktív duševného vlastníctva. Táto zmena sa bude zaznamenávať na satelitnom účte a zahrnie sa do základných účtov, keď bude zrejmá dostatočná spoľahlivosť a harmonizácia meraní medzi členskými štátmi;
 - b) výdavky na zbrojné systémy, ktoré spĺňajú všeobecnú definíciu aktív, sú klasifikované ako tvorba fixného kapitálu namiesto medzispotreby;
 - c) pre trhovú produkciu sa zaviedol analytický pojem kapitálové služby, takže sa môže vytvoriť doplnujúca tabuľka, ktorá ich zobrazí ako zložku pridanej hodnoty;

- d) rozšírili sa hranice finančných aktív tak, aby zahŕňali širší rozsah zmlúv o finančných derivátoch;
- e) nové pravidlá na zaznamenávanie nárokov na dôchodok. Do účtov sa zaviedla doplňujúca tabuľka, ktorá umožní zaznamenávanie odhadov všetkých nárokov v sociálnom zabezpečení, bez ohľadu na to, či je, alebo nie je zabezpečené ich financovanie. Táto tabuľka poskytuje všetky informácie, ktoré sú potrebné na komplexnú analýzu, a ukazuje nároky a s nimi súvisiace toky za všetky súkromné a verejné dôchodkové systémy bez ohľadu na zabezpečenie ich financovania vrátane penzijných systémov sociálneho zabezpečenia;
- f) zovšeobecnilo sa uplatňovanie pravidiel o zmene vlastníctva výrobkov, čo vyústilo do zmien v zaznamenávaní merchantingu a výrobkov zasielaných na spracovanie, a to v zahraničí aj v domácej ekonomike. Výsledkom je, že výrobok zasielaný do zahraničia sa zaznamená v čistom vyjadrení oproti hrubému vyjadreniu v SNA 1993 a ESA 95. Táto zmena má významný vplyv na zaznamenávanie takýchto činností v rámci dodávok a použitia;
- g) viac usmernenia sa poskytuje v oblasti finančných korporácií vo všeobecnosti a osobitne pri subjektoch založených na osobitné účely (special purpose entities, SPE). Zmenilo sa zaobchádzanie so zahraničnými SPE kontrolovanými verejnou správou, tak aby sa zaistilo vykazovanie ich záväzkov na účtoch verejného sektora;
- h) objasnil sa režim superdividend vyplácaných verejnými korporáciami, t. j. majú sa považovať za mimoriadne platby a výber z vlastného imania;

- i) stanovili sa princípy zaobchádzania s verejno-súkromnými partnerstvami a rozšírilo sa zaobchádzanie s reštrukturalizačnými agentúrami;
- j) objasnili sa transakcie medzi verejnou správou a verejnými korporáciami a s nástrojmi sekuritizácie s cieľom zlepšiť zaznamenávanie položiek, ktoré by významne mohli ovplyvniť verejný dlh;
- k) objasnilo sa zaobchádzanie so zárukami za pôžičky a zaviedlo sa nové zaznamenávanie štandardizovaných záruk za pôžičky, ako sú napríklad záruky za vývozné úvery alebo záruky za študentské pôžičky. Nové zaznamenávanie značí, že na účtoch by sa malo vykázat' finančné aktívum a záväzok v rozsahu pravdepodobne uplatnených záruk.

1.52. Zmeny v ESA 2010 v porovnaní s ESA 95 nie sú obmedzené na koncepčné zmeny. Zásadné rozdiely sú v rozsahu pôsobnosti, v nových kapitolách o satelitných účtoch, účtoch verejného sektora a účtoch zahraničia. Okrem toho boli takisto významne rozšírené kapitoly o štvrťročných účtoch a regionálnych účtoch.

ZÁKLADNÉ PRINCÍPY ESA 2010 AKO SYSTÉMU

1.53. Hlavnými charakteristickými znakmi systému sú:

- a) štatistické jednotky a ich zoskupenia;
- b) toky a stavy;

- c) systém účtov a agregátov;
- d) systém input-output tabuliek.

Štatistické jednotky a ich zoskupenia

- 1.54. Systém ESA 2010 používa dva typy jednotiek a dva zodpovedajúce spôsoby ďalšieho členenia ekonomiky, ktoré sú úplne odlišné a slúžia na samostatné analytické účely.
- 1.55. Prvý účel – opis dôchodkov, výdavkov, finančných tokov a súvahových účtov – sa dosahuje zoskupením inštitucionálnych jednotiek do sektorov na základe ich hlavných funkcií, správania a cieľov.
- 1.56. Druhý účel – opis procesov produkcie a input-output analýza – sa dosahuje systémom zoskupovania miestnych činnostných jednotiek (local kind-of activity units – miestne KAU) do odvetví na základe typu ich činnosti. Činnosť je charakterizovaná vstupom produktov, výrobným procesom a výstupom produktov.

Inštitucionálne jednotky a sektory

- 1.57. Inštitucionálne jednotky sú ekonomické subjekty, ktoré sú oprávnené vlastniť výrobky a aktíva, prijímať záväzky a zapájať sa do ekonomických činností a transakcií s inými jednotkami. Na účely systému ESA 2010 sú inštitucionálne jednotky zoskupené do piatich vzájomne sa vylučujúcich domácich inštitucionálnych sektorov:
 - a) nefinančné korporácie;

- b) finančné korporácie;
- c) verejná správa;
- d) domácnosti;
- e) neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam.

Týchto päť sektorov tvorí spolu celkovú domácu ekonomiku. Každý sektor je zároveň rozdelený do subsektorov. Systém ESA 2010 umožňuje vytvoriť kompletný súbor tokových účtov a súvahových účtov, ktoré možno zostaviť za každý sektor a subsektor, ako aj za celú ekonomiku. Nerezidentské jednotky môžu byť s týmito piatimi domácimi sektormi vo vzájomnej interakcii, pričom tieto vzájomné interakcie sa vykazujú medzi piatimi domácimi sektormi a šiestym inštitucionálnym sektorom: sektorom zahraničia.

Miestne KAU a odvetvia

- 1.58. Keď inštitucionálne jednotky realizujú viac ako jednu činnosť, musia byť rozdelené podľa druhu činnosti. Vytvorenie takejto prezentácie umožňujú miestne KAU.

Miestna KAU zoskupuje všetky časti inštitucionálnej jednotky v jej úlohe výrobcu, ktoré sa nachádzajú na jednom mieste alebo blízkyh miestach a ktoré prispievajú k výkonu činnosti na (4-miestnej) klasifikačnej úrovni NACE Rev. 2.

- 1.59. Miestne KAU sú registrované pre každú vedľajšiu činnosť; ak však nie sú dostupné účtovné dokumenty, ktoré sú potrebné na samostatné opísanie takýchto činností, miestna KAU bude zahŕňať niekoľko vedľajších činností. Skupina všetkých miestnych KAU zaoberajúcich sa rovnakým alebo podobným druhom činnosti vytvára odvetvie.

Inštitucionálna jednotka obsahuje jednu alebo viac miestnych KAU; miestna KAU patrí iba pod jednu inštitucionálnu jednotku.

- 1.60. Pre analýzu výrobného procesu sa využíva analytická výrobná jednotka. Táto jednotka je pozorovateľná iba vtedy, ak miestna KAU vyrába jeden druh produktu a nevykonáva žiadnu vedľajšiu činnosť. Takáto jednotka sa označuje ako jednotka homogénnej produkcie. Zoskupenia takýchto jednotiek tvoria homogénne odvetvia.

Rezidentské a nerezidentské jednotky, národná ekonomika a zahraničie

- 1.61. Národná ekonomika je definovaná v zmysle rezidentských jednotiek. Jednotka je rezidentskou jednotkou krajiny vtedy, keď má centrum hlavného ekonomického záujmu na ekonomickom území tejto krajiny, to znamená, keď sa zapája do ekonomických činností na tomto území dlhší čas (jeden alebo viac rokov). Inštitucionálne sektory uvedené v odseku 1.57 sú skupinami rezidentských inštitucionálnych jednotiek.

- 1.62. Rezidentské jednotky sa zapájajú do transakcií s nerezidentskými jednotkami (t. j. jednotkami, ktoré sú rezidentmi v iných ekonomikách). Tieto transakcie sú zahraničnými transakciami ekonomiky a zachytávajú sa na účte zahraničia. Takže zahraničie zohráva podobný význam ako inštitucionálny sektor, hoci nerezidentské jednotky sú začlenené iba vtedy, ak sa zúčastňujú na transakciách s rezidentskými inštitucionálnymi jednotkami.
- 1.63. Fiktívne rezidentské jednotky, v systéme ESA 2010 považované za inštitucionálne jednotky, sú definované ako:
- a) tie časti nerezidentských jednotiek, ktoré majú centrum hlavného ekonomického záujmu (zvyčajne sa zúčastňujú na ekonomických transakciách počas jedného alebo viacerých rokov) na ekonomickom území krajiny;
 - b) nerezidentské jednotky, ktoré vo vlastnom mene vlastnia pôdu alebo budovy na ekonomickom území krajiny, avšak iba v zmysle transakcií týkajúcich sa tejto pôdy alebo budov.

Toky a stavy

- 1.64. Zaznamenávajú sa dva základné druhy informácií: toky a stavy.

Toky sa vzťahujú na činnosti a dôsledky udalostí, ktoré sa uskutočnili v rámci daného časového obdobia, zatiaľ čo stavy sa vzťahujú na daný časový moment.

Toky

- 1.65. Toky odzrkadľujú tvorbu, transformáciu, zmenu, prevod alebo zánik ekonomickej hodnoty. Zahŕňajú zmeny v hodnote aktív a pasív inštitucionálnej jednotky. Ekonomické toky sú dvojaké: transakcie a ostatné zmeny aktív.

Transakcie sa uvádzajú na všetkých účtoch a v tabuľkách, kde sa objavujú toky, s výnimkou účtu ostatných zmien objemu aktív a účtu precenenia. Ostatné zmeny aktív sa zaznamenávajú iba na týchto dvoch účtoch.

Základné transakcie a ostatné toky sú zoskupené do relatívne malého počtu typov podľa ich povahy.

Transakcie

- 1.66. Transakcia je ekonomický tok, ktorý je interakciou medzi inštitucionálnymi jednotkami na základe vzájomnej dohody alebo je činnosťou v rámci inštitucionálnej jednotky, ktorú je vhodné považovať za transakciu, pretože jednotka funguje v dvoch rozličných úlohách. Transakcie sú rozdelené do štyroch hlavných skupín:

- a) transakcie s produktmi: opisujú pôvod (domáca produkcia alebo dovoz) a použitie (medzispotreba, konečná spotreba, tvorba kapitálu – zahŕňajúca spotrebu fixného kapitálu – alebo vývoz) produktov;

- b) rozdeľovacie transakcie: opisujú to, ako sa pridaná hodnota vytvorená produkciou rozdeľuje medzi pracovnú silu, kapitál a verejnú správu, ako aj znovurozdeľovanie dôchodkov a majetku (dane z príjmu a majetku a ostatné transfery);
- c) finančné transakcie: opisujú čistý prírastok finančných aktív alebo čistý vznik pasív pre každý druh finančného nástroja. Takéto transakcie sa vyskytujú ako súvzťažné transakcie nefinančných transakcií a ako transakcie zahŕňajúce iba finančné nástroje;
- d) transakcie nezahrnuté vo vyššie uvedených troch skupinách: nadobudnutie mínus úbytok nefinančných neprodukovaných aktív.

Vlastnosti transakcií

Interakcie verzus transakcie v rámci jednotky

- 1.67. Väčšina transakcií je interakciou medzi dvoma alebo viacerými inštitucionálnymi jednotkami. Systém ESA 2010 však zaznamenáva niektoré procesy v rámci inštitucionálnych jednotiek ako transakcie. Účelom zaznamenávania týchto transakcií v rámci jednotky je poskytnúť analyticky užitočnejší obraz o produkcii, konečnom použití a nákladoch.

- 1.68. Spotreba fixného kapitálu, ktorú systém ESA 2010 zaznamenáva ako náklady, je transakciou v rámci jednotky. Väčšina ostatných transakcií v rámci jednotky sú transakcie s produktmi, ktoré sa zvyčajne zaznamenávajú vtedy, keď sa inštitucionálne jednotky fungujúce ako výrobcovia aj koneční spotrebitelia rozhodnú spotrebovať časť svojej produkcie. Toto je často prípad domácností a verejnej správy.
- 1.69. Zaznamenáva sa celá vlastná vytvorená produkcia použitá na konečnú spotrebu v rámci tej istej inštitucionálnej jednotky. Vlastná produkcia použitá na medzispotrebu v rámci tej istej inštitucionálnej jednotky sa zaznamenáva iba vtedy, keď sa produkcia a medzispotreba uskutočňujú v odlišných miestnych KAU v rámci rovnakej inštitucionálnej jednotky. Produkcia vyprodukovaná a použitá ako medzispotreba v rámci tej istej miestnej KAU sa nezaznamenáva.

Peňažné verzus nepeňažné transakcie

- 1.70. Transakcie sú peňažnými transakciami, keď zúčastnené jednotky vykonávajú alebo prijímajú platby, alebo berú na seba záväzky, alebo prijímajú aktíva vyjadrené v peňažných jednotkách.

Transakcie, ktoré nezahŕňajú výmenu hotovosti, aktív ani pasív vyjadrených v peňažných jednotkách, sú nepeňažné transakcie. Transakcie v rámci jednotky sú nepeňažnými transakciami. Nepeňažné transakcie zahŕňajúce viac ako jednu inštitucionálnu jednotku sa vyskytujú pri transakciách s produktmi (výmenný obchod), rozdeľovacích transakciách (naturálne úhrady, naturálne transfery atď.) a iných transakciách [výmena (barter) neprodukováných nefinančných aktív]. Systém ESA 2010 zaznamenáva všetky transakcie v peňažnom vyjadrení. Hodnoty, ktoré sa majú zaznamenať pri nepeňažných transakciách, sa musia preto merať nepriamo alebo musia byť odhadnuté inak.

Transakcie s protihodnotou a bez nej

- 1.71. Transakcie, ktoré zahŕňajú viac ako jednu jednotku, sú dvojaké. Môžu to byť transakcie „niečo za niečo“, t. j. odplatné transakcie, alebo môžu byť „niečo za nič“, t. j. bezodplatné transakcie. Odplatné transakcie sú výmenami medzi inštitucionálnymi jednotkami, t. j. poskytovanie výrobkov, služieb alebo aktív výmenou za protihodnotu, napríklad peniaze. Bezodplatné transakcie sú platbami v hotovosti alebo v naturáliách jednou inštitucionálnou jednotkou druhej jednotke bez protihodnoty. Odplatné transakcie sa vyskytujú vo všetkých štyroch skupinách transakcií, zatiaľ čo bezodplatné transakcie sú hlavne rozdeľovacie transakcie, napríklad dane, dávky sociálnej pomoci alebo dary. Takéto bezodplatné transakcie sa nazývajú transfery.

Preusporiadané transakcie

- 1.72. Transakcie sa zaznamenávajú takým istým spôsobom, akým sa objavujú v príslušných inštitucionálnych jednotkách. Niektoré transakcie sú však nanovo usporiadané tak, aby boli základné ekonomické vzťahy zreteľnejšie. Transakcie môžu byť nanovo usporiadané tromi spôsobmi: presmerovaním, rozdelením a určením hlavného účastníka transakcie.

Presmerovanie

- 1.73. Transakcia, ktorá sa javí zúčastneným jednotkám ako priama transakcia medzi jednotkami A a C, môže byť zaznamenaná na účtoch ako nepriamo uskutočnená prostredníctvom tretej jednotky B. To znamená, že jedna transakcia medzi A a C sa zaznamená ako dve transakcie: jedna transakcia medzi A a B a jedna transakcia medzi B a C. V takomto prípade je transakcia presmerovaná.
- 1.74. Príkladom presmerovania je spôsob, ako sú sociálne príspevky zamestnávateľov platené priamo zamestnávateľmi do fondov sociálneho poistenia zaznamenané na účtoch. Systém zaznamenáva tieto platby ako dve transakcie: zamestnávatelia platia sociálne príspevky zamestnávateľov svojim zamestnancom a zamestnanci platia tie isté príspevky fondom sociálneho poistenia. Tak ako pri všetkých presmerovaniach, účelom je objasniť ekonomickú podstatu transakcie, ktorou je v tomto prípade zobrazenie sociálnych príspevkov zamestnávateľov ako príspevkov platených v prospech zamestnancov.

- 1.75. Ďalším typom presmerovania je presmerovanie, pri ktorom sa transakcie zaznamenávajú ako transakcie uskutočnené medzi dvoma alebo viacerými inštitucionálnymi jednotkami, hoci podľa zainteresovaných strán sa vôbec žiadna transakcia neuskutočňuje. Príkladom je spôsob zaznamenávania dôchodkov z majetku z určitých poistných fondov, ktoré sú v držbe poisťovacích spoločností. Systém zaznamenáva tieto dôchodky z majetku tak, ako keby boli zaplatené poisťovacími spoločnosťami držiteľom poistiek, ktorí potom platia rovnakú sumu naspäť poisťovacím spoločnostiam ako doplatky k poistnému.

Rozdelenie

- 1.76. Ak sa transakcia, ktorá sa javí zainteresovaným stranám ako jediná transakcia, zaznamenáva ako dve alebo viac odlišne klasifikovaných transakcií, transakcia je rozdelená. Rozdelenie neznamená zahrnutie dodatočných jednotiek do transakcie.
- 1.77. Platba poistného v neživotnom poistení je typickou rozdelenou transakciou. Hoci držitelia poistiek a poisťovatelia považujú tieto platby za jednu transakciu, systém ESA 2010 ich rozdeľuje na dve celkom odlišné transakcie: platby za poskytované služby neživotného poistenia a čisté poistné za neživotné poistenie. Zaznamenanie predaja produktu ako predaja produktu a predaja obchodnej marže je ďalším príkladom rozdelenia transakcií.

Určenie hlavného účastníka transakcie

- 1.78. Ak jednotka realizuje transakciu v mene inej jednotky (hlavný účastník) a je financovaná uvedenou jednotkou, transakcia sa zaznamenáva výhradne na účtoch hlavného účastníka. Pravidlom je, že by sa nemal prekračovať rámec tejto zásady napríklad pokusom o pridelenie daní alebo subvencií konečným platiteľom alebo konečným príjemcom na základe určitých predpokladov.

Príkladom je výber daní jednou jednotkou verejnej správy v mene inej jednotky. Daň prideľuje tej jednotke verejnej správy, ktorá vykonáva právomoc uložiť daň (buď ako hlavný účastník, alebo prostredníctvom delegovanej právomoci hlavného účastníka) a má konečné rozhodovacie právo stanoviť a meniť sadzbu dane.

Hraničné prípady

- 1.79. Z definície transakcie vyplýva, že interakcia medzi inštitucionálnymi jednotkami má existovať na základe vzájomnej dohody. Ak sa transakcia realizuje na základe vzájomnej dohody, predpokladá sa predchádzajúca vedomosť a súhlas inštitucionálnych jednotiek. Platby daní, pokút a sankcií sa realizujú na základe vzájomnej dohody, pretože platiteľ je občanom, ktorý podlieha právnym predpisom krajiny. Zhabanie aktív bez náhrady sa však nepovažuje za transakciu, ani keď ho ukladajú právne predpisy.

Nelegálne ekonomické činnosti sa považujú za transakcie vtedy, keď do nich vstupujú všetky zainteresované jednotky na základe vzájomnej dohody. Transakciami sú preto všetky nákupy, predaje alebo výmeny (bartre) nelegálnych drog alebo ukradnutého majetku, zatiaľ čo krádež transakciou nie je.

Ostatné zmeny aktív

1.80. V rámci ostatných zmien aktív sa zaznamenávajú zmeny, ktoré nie sú výsledkom transakcií. Sú to buď:

- a) ostatné zmeny objemu aktív a pasív, alebo
- b) zisky a straty z držby.

Ostatné zmeny objemu aktív a pasív

1.81. Ostatné zmeny v objeme aktív a pasív zaznamenávajú zmeny rozdelené do troch hlavných kategórií:

- a) bežný vznik a zánik aktív inak ako na základe transakcií;
- b) zmeny aktív a pasív z dôvodu výnimočných, nepredpokladaných udalostí, ktoré vo svojej podstate nie sú ekonomickej povahy;
- c) zmeny v klasifikácii a štruktúre.

- 1.82. Príkladom zmien v rámci kategórie uvedenej v odseku 1.81 písm. a) je objavenie alebo vyčerpanie podzemných zdrojov a prirodzený rast nekultivovaných biologických zdrojov. Príkladmi zmien v rámci kategórie uvedenej v odseku 1.81 písm. b) sú straty aktív z dôvodu prírodných katastrof, vojny alebo závažných trestných činov. Jednostranné zrušenie dlhu alebo zhabanie aktív bez náhrady takisto patrí medzi príklady kategórie podľa písmena b). Príkladom zmeny v rámci kategórie uvedenej v odseku 1.81 písm. c) je reklasifikácia inštitucionálnej jednotky z jedného sektora do iného.

Zisky a straty z držby

- 1.83. Zisky a straty z držby vznikajú v dôsledku zmien cien aktív. Vyskytujú sa pri všetkých druhoch finančných a nefinančných aktív a pasív. Zisky a straty z držby vznikajú vlastníkom aktív a pasív výhradne ako výsledok držby aktív a pasív v čase, bez ich akejkolvek transformácie.
- 1.84. Zisky a straty z držby merané na základe bežných trhových cien sa nazývajú nominálne zisky a straty z držby. Možno ich rozdeliť na neutrálne zisky a straty z držby odzrkadľujúce zmeny na všeobecnej cenovej úrovni a na reálne zisky a straty z držby odzrkadľujúce zmeny v cenách aktív, ktoré presahujú všeobecnú zmenu ceny.

Stavy

- 1.85. Stavy predstavujú držbu aktív a pasív v určitom časovom momente. Stavy sa zaznamenávajú na začiatku a na konci každého účtovného obdobia. Účty, ktoré znázorňujú stavy, sa nazývajú súvahové účty.
- 1.86. Stavy sa takisto zaznamenávajú za obyvateľstvo a zamestnanosť. Takéto stavy sa však zaznamenávajú ako priemerné hodnoty počas účtovného obdobia. Stavy sa zaznamenávajú za všetky aktíva v rámci hraníc systému, t. j. za finančné aktíva a pasíva a za nefinančné aktíva, a to tak produkované, ako aj neprodukované. Tento rozsah je však obmedzený na tie aktíva, ktoré sa používajú pri ekonomickej činnosti a ktoré sú predmetom vlastníckych práv.
- 1.87. Stavy sa teda nezaznamenávajú za aktíva, ako je napríklad ľudský kapitál a prírodné zdroje, ktoré nikto nevlastní.

V rámci svojich hraníc je systém ESA 2010 vyčerpávajúci, pokiaľ ide o toky a stavy. To znamená, že všetky zmeny stavov možno plne vysvetliť zaznamenanými tokmi.

Systém účtov a agregátov

Pravidlá účtovania

- 1.88. Účet zaznamenáva zmeny v hodnote, ktorá sa naakumulovala jednotke alebo sektoru podľa povahy ekonomických tokov vykázaných na účte. Je to tabuľka s dvoma stĺpcami. Bežné účty sú tie, ktoré znázorňujú produkciu, tvorbu, rozdelenie a prerozdelenie dôchodkov a ich použitie. Účty akumulácie sú kapitálové a finančné účty a účty ostatných zmien objemu.

Terminológia pre dve strany účtov

- 1.89. V systéme ESA 2010 sa znázorňujú „zdroje“ na pravej strane bežných účtov, kde sa objavujú také transakcie, ktoré zvyšujú ekonomickú hodnotu jednotky alebo sektora. Ľavá strana účtov znázorňuje „použitie“ – transakcie, ktoré znižujú ekonomickú hodnotu. Pravá strana účtov akumulácie sa nazýva „zmeny pasív a čistého majetku“ a ich ľavá strana sa nazýva „zmeny aktív“. Súvahové účty sa predkladajú s „pasívami a čistým majetkom“ (rozdiel medzi aktívami a pasívami) na pravej strane a „aktívami“ na ľavej strane. Porovnanie dvoch po sebe nasledujúcich súvahových účtov znázorňuje zmeny pasív a čistého majetku a zmeny aktív.

- 1.90. V ESA sa rozlišuje medzi právnym vlastníctvom a ekonomickým vlastníctvom. Kritériom na zaznamenávanie transferu výrobkov z jednej jednotky na inú je prechod ekonomického vlastníctva z jednej jednotky na inú. Právnym vlastníkom je jednotka, ktorá je podľa práva oprávnená poberať úžitky z vlastníctva. Právny vlastník však môže zmluvne dohodnúť s inou jednotkou, že tá prijme riziká a úžitky z používania výrobkov v produkcii, za čo dostane dohodnutú platbu. Podstatou dohody je finančný lízing, kde platby odzrkadľujú iba odovzdanie aktíva poskytovateľom do dispozície vypožičiavateľa. Napríklad ak je banka právnym vlastníkom lietadla, ale uzavrie zmluvu o finančnom lízingu s leteckou spoločnosťou na prevádzku lietadla, potom sa letecká spoločnosť považuje za vlastníka lietadla, pokiaľ ide o transakcie na účtoch. Keďže však zároveň letecká spoločnosť vystupuje ako kupujúci lietadla, pripisuje sa leteckej spoločnosti pôžička z banky, v ktorej sa zohľadňujú sumy za používanie lietadla splatné v budúcnosti.

Podvojné účtovanie/poštvočné účtovanie

- 1.91. Pre jednotku alebo sektor je národné účtovníctvo založené na princípe podvojného účtovníctva. Každá transakcia sa zaznamenáva dvakrát, raz ako zdroj (alebo zmena pasív) a raz ako použitie (alebo zmena aktív). Celková suma transakcií zaznamenaných ako zdroje alebo zmeny pasív a celková suma transakcií zaznamenaných ako použitie alebo zmeny aktív sa musia rovnať, čo umožňuje kontrolu konzistentnosti účtov.

- 1.92. Národné účty – so všetkými jednotkami a sektormi – sú založené na princípe poštovného účtovníctva, pretože väčšina transakcií zahŕňa dve inštitucionálne jednotky. Každá transakcia sa zaznamenáva dvakrát dvoma stranami transakcie. Napríklad sociálna dávka v hotovosti vyplatená jednotkou verejnej správy domácnosti je zaznamenaná na účtoch verejnej správy ako použitie v rámci transferov a negatívny prírastok aktív v rámci obeživa a vkladov; na účtoch sektora domácností sa zaznamenáva ako zdroj v rámci transferov a prírastok aktív v rámci obeživa a vkladov.
- 1.93. Transakcie v rámci jedinej jednotky (ako je spotreba produktu to istou jednotkou, ktorá ho vyprodukovala) si vyžadujú iba dva zápisy, ktorých hodnoty musia byť odhadnuté.

Oceňovanie

- 1.94. S výnimkou niektorých premenných týkajúcich sa obyvateľstva a práce, systém ESA 2010 znázorňuje všetky toky a stavy v peňažnom vyjadrení. Toky a stavy sa merajú podľa ich výmennej hodnoty, t. j. hodnoty, za ktorú toky a stavy v skutočnosti sú alebo by mohli byť vymenené za hotovosť. Trhové ceny sú teda základnou referenciou ESA pre oceňovanie.

- 1.95. V prípade peňažných transakcií, majetku v hotovosti a záväzkov sú požadované hodnoty priamo dostupné. Vo väčšine ostatných prípadov je najlepšou metódou oceňovania referencia na trhové ceny pre podobné výrobky, služby alebo aktíva. Táto metóda sa používa napríklad pri výmennom obchode (bartri) a službách obytných jednotiek obývaných vlastníkami. Ak nie sú dostupné trhové ceny podobných produktov, napríklad v prípade netrhových služieb produkovaných verejnou správou, oceňovanie sa uskutočňuje sčítaním výrobných nákladov. Ak neexistuje trhová cena, na ktorú by sa dalo odkazovať, a náklady nie sú dostupné, potom môžu byť toky a stavy ocenené diskontovanou súčasnou hodnotou očakávaných budúcich výnosov. Táto posledná metóda sa použije len ako posledná možnosť.
- 1.96. Stavy sa oceňujú v bežných cenách toho obdobia, na ktoré sa súvaha vzťahuje, a nie v čase výroby alebo nadobudnutia výrobkov alebo aktív, ktoré tvoria stavy. Stavy je potrebné oceniť ich odhadovanou bežnou nadobúdacou cenou zníženou o odpisy alebo výrobnými nákladmi.

Osobitné pravidlá oceňovania produktov

- 1.97. Výrobca a užívateľ produktu zvyčajne vnímajú jeho hodnotu odlišne, a to z dôvodu prepravných nákladov, obchodnej marže a daní znížených o subvencie na produkty. Aby sa čo najviac zohľadnilo chápanie účastníkov transakcie, v systéme ESA 2010 sa zaznamenáva všetko použitie v kúpnych cenách, ktoré zahŕňajú prepravné náklady, obchodné marže a dane znížené o subvencie na produkty, zatiaľ čo produkcia sa zaznamenáva v základných cenách, z ktorých sú tieto zložky vylúčené.

- 1.98. Dovozy a vývozy produktů se zaznamenávají v hodnotách při přechodu přes hranici. Celkový dovoz a vývoz se oceňuje na celní hranici vývozců, nebo v hodnotě vyplatěné na loď (free on board – FOB). Zahraniční přepravné a poštovní služby mezi hranicemi dovozce a vývozců se nezahrňují do hodnoty výrobků, ale zaznamenávají se v rámci služeb. Když nemusí být možné získat hodnoty FOB pro detailné členění produktů, tabulky obsahující podrobnosti o zahraničním obchodě znázorňují dovoz oceněný na celní hranici dovozce (hodnota CIF). Všechny přepravné a poštovní služby přes hranici dovozce jsou zahrnuté do hodnoty dovážených výrobků. Pokud se tyto služby týkají domácích služeb, provádí se v této prezentaci celková úprava FOB/CIF.

Oceňování v stálých cenách

- 1.99. Oceňování v stálých cenách znamená oceňování toků a stavů během účetního období cenami z předcházejícího období. Účelem oceňování stálými cenami je rozložit časové změny hodnot toků a stavů na změny v ceně a změny v objemu. Toky a stavy v stálých cenách jsou vyjádřené objemově.
- 1.100. Mnohé toky a stavy, například důchodů, nemají vlastní cenový a kvantitativní rozměr. Kúpnu sílu takýchto premenných však možno získat úpravou (deflovaním) běžných hodnot vhodným cenovým indexem, například cenovým indexem konečného domácího použití bez změn v zásobách. Deflované toky a stavy jsou vyjádřené i jako reálné. Příkladem je reálný disponibilní důchod.

Čas zaznamenania

- 1.101. Toky sa zaznamenávajú na aktuálnej báze, t. j. vtedy, keď je ekonomická hodnota vytvorená, transformovaná alebo keď zanikne, alebo keď pohľadávky a záväzky vzniknú, sú transformované alebo zrušené.
- 1.102. Produkcia je zaznamenaná v čase jej vyprodukovania, a nie vtedy, keď je zaplatená kupujúcim. Predaj aktíva sa zaznamenáva vtedy, keď aktívum zmení majiteľa, a nie vtedy, keď sa vykoná zodpovedajúca platba. Úrok sa zaznamenáva v účtovnom období, v ktorom vznikne, bez ohľadu na to, či je v uvedenom období aj zaplatený. Zaznamenávanie na aktuálnej báze sa uplatňuje pre všetky toky, peňažné aj nepeňažné, v rámci jednotky aj toky medzi jednotkami.
- 1.103. Môže byť potrebné zmierniť tento prístup v prípade daní a ostatných tokov týkajúcich sa verejnej správy, ktoré sa často zaznamenávajú na účtoch verejnej správy na hotovostnej báze. Môže byť ťažké realizovať presnú transformáciu takýchto tokov z hotovostnej bázy na aktuálnu bázu, a preto sa môže použiť metóda založená na aproximácii.
- 1.104. Ako výnimka zo všeobecného pravidla zaznamenávania daní a sociálnych príspevkov platených verejnej správe môžu sa tieto príspevky zaznamenávať buď očistené o tú časť, ktorá sa pravdepodobne nevyberie, alebo ak sa zahrnie aj táto časť, je v tom istom účtovnom období kompenzovaná kapitálovým transferom z verejnej správy príslušným sektorom.

- 1.105. Toky sa zaznamenávajú v rovnakom časovom momente pre všetky zainteresované inštitucionálne jednotky a na všetkých účtoch. Inštitucionálne jednotky nie vždy uplatňujú rovnaké účtovné pravidlá. Ak aj uplatňujú, môžu sa v skutočnom zaznamenávaní vyskytnúť rozdiely z praktických dôvodov, ako je napríklad časový posun v komunikácii. Následne môžu transakcie zaznamenať účastníci transakcie v rôznych časoch. Takéto nezrovnalosti sa odstraňujú úpravami.

Konsolidácia a očistenie

Konsolidácia

- 1.106. Konsolidácia znamená vylúčenie – a to tak zo strany zdrojov, ako aj zo strany použitia – tých transakcií, ktoré sa uskutočnia medzi jednotkami, keď sú zoskupené, a vylúčenie recipročných finančných aktív a pasív. Zvyčajne to nastáva vtedy, ak sú účty subsektorov verejnej správy zlúčené.
- 1.107. Toky a stavy medzi jednotkami tvoriacimi subsektory alebo sektory nesmú byť v zásade konsolidované.
- 1.108. Konsolidované účty však môžu byť zostavené pre doplnkové prezentácie a analýzy. Informácie o transakciách takýchto (sub-)sektorov s ostatnými sektormi a zodpovedajúce „vonkajšie“ finančné postavenie môžu byť dôležitejšie než celkové hrubé údaje.

- 1.109. Okrem toho účty a tabuľky znázorňujúce vzťahy medzi veriteľom a dlžníkom poskytujú podrobný obraz o financovaní ekonomiky a považujú sa za veľmi užitočné pre pochopenie kanálov, ktorými sa finančné prebytky presúvajú od konečných veriteľov ku konečným dlžníkom.

Očistenie

- 1.110. Jednotlivé jednotky alebo sektory môžu mať ten istý druh transakcie ako použitie aj ako zdroj (napríklad platia aj prijímajú úrok) a ten istý druh finančného nástroja ako aktívum aj ako pasívum. V ESA sa používa metóda hrubého zaznamenávania okrem takej miery očistenia, ktoré je vnútorne dané v samotných klasifikáciách.
- 1.111. Očistenie je zahrnuté v rôznych kategóriách transakcií, pričom najvýraznejším príkladom je „zmena stavu zásob“, čo skôr zdôrazňuje analyticky významný aspekt celkovej tvorby kapitálu než zachytenie denných prírastkov a úbytkov. Podobne, až na niekoľko výnimiek, finančný účet a účty ostatných zmien aktív zaznamenávajú nárasty aktív a pasív na báze čistej hodnoty, čím znázorňujú konečné dôsledky týchto typov tokov na konci účtovného obdobia.

Účty, bilančné položky a agregáty

- 1.112. Pre jednotky alebo skupiny jednotiek sa na rôznych účtoch zaznamenávajú transakcie, ktoré sú spojené s určitým aspektom ekonomického života (napríklad s produkciou). V prípade účtu produkcie transakcie neznázorňujú bilanciu použitia a zdrojov bez zavedenia bilančnej položky. Podobne sa musí zaviesť bilančná položka (čistý majetok) medzi celkovými aktívami a celkovými pasívami inštitucionálnej jednotky alebo sektora. Bilančné položky sú samy osebe relevantným meradlom ekonomickej výkonnosti. Ak sa sčítajú za celú ekonomiku, sú významnými agregátmi.

Postupnosť účtov

- 1.113. Systém ESA 2010 je založený na postupnosti vzájomne prepojených účtov. Úplná postupnosť účtov pre inštitucionálne jednotky a sektory sa skladá z bežných účtov, účtov akumulácie a súvahových účtov.
- 1.114. Bežné účty sa zaoberajú produkciou, tvorbou, rozdelením a prerozdelením dôchodkov a použitím takýchto dôchodkov vo forme konečnej spotreby. Účty akumulácie pokrývajú zmeny aktív a pasív a zmeny čistého majetku (rozdiel medzi aktívami a pasívami pre každú inštitucionálnu jednotku alebo skupinu jednotiek). Súvahové účty zobrazujú stavy aktív a pasív a čistého majetku.
- 1.115. Postupnosť účtov pre miestne KAU a odvetvia je zúžená na prvé bežné účty: účet produkcie a účet tvorby dôchodku, ktorých bilančnou položkou je prevádzkový prebytok.

Účet výrobkov a služieb

- 1.116. Účet výrobkov a služieb znázorňuje za ekonomiku ako celok alebo za skupiny produktov celkové zdroje (produkcia a dovoz) a použitie výrobkov a služieb (medzispotreba, konečná spotreba, zmena stavu zásob, tvorba hrubého fixného kapitálu, nadobudnutie mínus úbytok cenností a vývoz). Tento účet nie je účtom v rovnakom zmysle ako ostatné účty v postupnosti a nevytvára bilančnú položku, ktorá je postúpená na ďalší účet v postupnosti. Skôr je to zobrazenie účtovného vzťahu v tabuľkovej podobe, podľa ktorého sa ponuka rovná dopytu pre všetky produkty a skupiny produktov v ekonomike.

Účet zahraničia

- 1.117. Účet zahraničia pokrýva transakcie medzi rezidentskými a nerezidentskými inštitucionálnymi jednotkami a s nimi spojené stavy aktív a pasív.

Keďže zahraničie má v účtovnej štruktúre podobnú úlohu ako inštitucionálny sektor, účet zahraničia je ustanovený z pohľadu zahraničia. Zdroj pre zahraničie je použitím pre národnú ekonomiku a naopak. Ak je bilančná položka kladná, znamená to prebytok zahraničia a deficit národnej ekonomiky, a naopak, ak je bilančná položka záporná, znamená to deficit zahraničia a prebytok národnej ekonomiky.

Účet zahraničia sa odlišuje od ostatných sektorových účtov v tom, že neznázorňuje všetky účtovné transakcie v zahraničí, ale len tie, pre ktoré existuje v meranej domácej ekonomike protistrana.

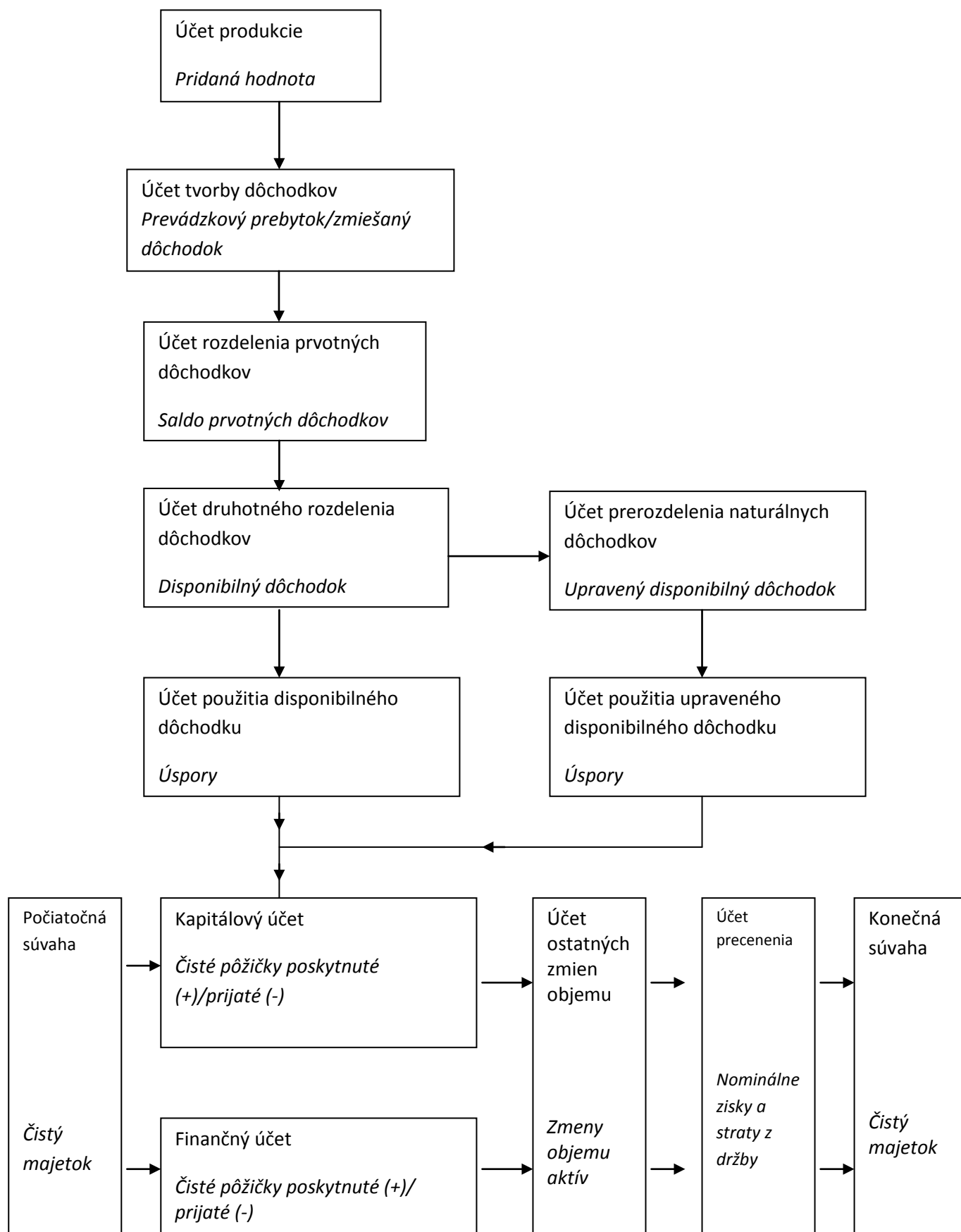
Bilančné položky

- 1.118. Bilančná položka sa získa odpočítaním celkovej hodnoty položiek na jednej strane účtu od celkovej hodnoty položiek na druhej strane účtu.

Bilančné položky obsahujú značné množstvo informácií a zahŕňajú niektoré z najdôležitejších položiek účtov, ako je zrejmé z nasledujúcich príkladov bilančných položiek: pridaná hodnota, prevádzkový prebytok, disponibilný dôchodok, úspory, čisté pôžičky poskytnuté/prijaté.

Nasledujúca schéma znázorňuje postupnosť účtov vo forme toku – každá bilančná položka je znázornená hrubým písmom.

Schéma postupnosti účtov

- 1.119. Prvým účtom v postupnosti je účet produkcie, ktorý zaznamenáva produkciu a vstupy do produkčného procesu, pričom pridaná hodnota je bilančnou položkou.
- 1.120. Pridaná hodnota sa presúva na ďalší účet, ktorým je účet tvorby dôchodkov. Tu sa zaznamenávajú odmeny zamestnancov vo výrobnom procese, ako aj dane z produkcie platené štátu, aby sa prevádzkový prebytok (alebo zmiešaný dôchodok samostatne zárobkovo činných osôb v sektore domácností) mohol odvodiť ako bilančná položka pre každý sektor. Tento krok je potrebný na to, aby sa mohla merať veľkosť pridanej hodnoty, ktorá ostáva v produkčnom sektore ako prevádzkový prebytok alebo zmiešaný dôchodok.
- 1.121. Potom sa pridaná hodnota, rozložená medzi odmeny zamestnancov, dane a prevádzkový prebytok/zmiešaný dôchodok, presúva s týmto členením na účet rozdelenia prvotných dôchodkov. Členenie umožňuje rozdeliť každý faktor dôchodkov do prijímajúceho sektora, ktorý je protistranou produkčného sektora. Napríklad všetky odmeny zamestnancov sú rozdelené medzi sektor domácností a sektor zahraničia, zatiaľ čo prevádzkový prebytok zostáva v sektore korporácií, kde bol vytvorený. Na tomto účte sa takisto zaznamenávajú toky dôchodkov z majetku do sektora a zo sektora, takže bilančnou položkou je saldo prvotných dôchodkov smerujúcich do sektora.
- 1.122. Na nasledujúcom účte sa zaznamenáva prerozdelenie týchto dôchodkov prostredníctvom transferov – účet druhotného rozdelenia dôchodkov. Hlavným nástrojom prerozdelenia sú dane uložené štátom sektoru domácností a sociálne dávky štátu pre sektor domácností. Bilančnou položkou je disponibilný dôchodok.

- 1.123. Hlavná postupnosť základných účtov pokračuje účtom použitia disponibilného dôchodku – účet relevantný pre sektor domácností, pretože práve tu sa zaznamenávajú konečné výdavky domácností, pričom bilančnou položkou sú úspory domácností.
- 1.124. V rovnakom čase sa vytvára paralelný účet – účet znovurozdeľovania naturálnych dôchodkov. Tento účet má osobitný účel znázorňovať naturálne sociálne transfery ako imputované transfery verejnej správy do sektora domácností, takže dôchodok domácností sa môže zvýšiť o hodnotu individuálnych služieb poskytnutých verejnou správou. Na ďalšom účte (účte použitia upraveného disponibilného dôchodku) sa zvyšuje použitie disponibilného dôchodku domácnosťou o rovnakú hodnotu, ako keby sektor domácností nakupoval individuálne služby poskytované verejnou správou. Tieto dve imputácie sa navzájom rušia, takže bilančnou položkou sú úspory, ktoré sa rovnajú úsporám v hlavnej postupnosti účtov.
- 1.125. Úspory sa prenášajú na kapitálový účet, kde sa využívajú na financovanie tvorby kapitálu, čím umožňujú transfery kapitálu zo sektorov a do sektorov. Nedostatočné a nadmerné vynakladanie prostriedkov na nadobudnutie reálnych aktív vyúsťuje do bilančnej položky čisté pôžičky poskytnuté/prijaté. Čisté poskytnuté pôžičky sú prebytkom financovania a čisté prijaté pôžičky sú financovaním deficitu.
- 1.126. Nakoniec sa na finančných účtoch podrobne zaznamenávajú poskytnuté a prijaté pôžičky každého sektora, takže bilančná položka vyjadruje čisté prijaté alebo poskytnuté pôžičky. To by malo presne zodpovedať bilančnej položke kapitálového účtu čistých poskytnutých alebo prijatých pôžičiek, pričom akýkoľvek rozdiel musí byť spôsobený odchýlkou v meraní medzi skutočnosťou a finančným zaznamenávaním ekonomickej činnosti.

- 1.127. V poslednom riadku schémy je na ľavej strane počiatočná súvaha, ktorá znázorňuje úroveň všetkých aktív a pasív, reálnych aj finančných, na začiatku daného obdobia. Bohatstvo ekonomiky sa meria jej čistým majetkom (aktíva mínus pasíva), čo je znázornené na konci súvahy.
- 1.128. Smerom zľava doprava od počiatočnej súvahy sa zaznamenávajú rôzne zmeny aktív a pasív, ktoré sa vyskytnú počas účtovného obdobia. Kapitálový účet znázorňuje zmeny spôsobené transakciami s reálnymi aktívami a finančný účet zmeny spôsobené transakciami s finančnými aktívami a pasívami. Ak neexistujú žiadne iné vplyvy, umožní to ihneď vypočítať konečný stav tým, že sa zmeny pripočítajú k počiatočnému stavu.
- 1.129. Zmeny sa však môžu vyskytovať mimo ekonomického cyklu produkcie a spotreby a takéto zmeny ovplyvnia hodnoty aktív a pasív na konci obdobia. Jedným typom zmien je zmena objemu aktív – reálne zmeny fixného kapitálu spôsobené udalosťami mimo ekonomiky. Príkladom by boli straty spôsobené živelnými pohromami – rozsiahle zemetrasenie, pri ktorom by bola významná časť aktív zničená inak ako v dôsledku ekonomických transakcií výmeny a transferov. Táto škoda sa musí zaznamenať na účte ostatných zmien objemu, aby sa zohľadnila nižšia úroveň aktív, než by sa očakávalo pri posudzovaní výhradne ekonomických skutočností. Druhým spôsobom, ako sa môže zmeniť hodnota aktív (a pasív) inak ako v dôsledku ekonomických transakcií, je prostredníctvom zmeny cien, ktorá má za následok zisk alebo stratu z držby aktív. Táto zmena sa zaznamenáva na účte precenenia. Zohľadnenie týchto dvoch ďalších vplyvov na hodnoty stavu aktív a pasív umožňuje odhadnúť hodnoty konečnej súvahy tak, že sa počiatočný stav upraví o zmeny v tokových účtoch v poslednom riadku schémy.

Agregáty

- 1.130. Agregáty sú zloženými hodnotami, ktorými sa meria výsledok činnosti národnej ekonomiky, napríklad z hľadiska produkcie, pridanej hodnoty, disponibilného dôchodku, konečnej spotreby, úspor, tvorby kapitálu atď. Hoci výpočet agregátov nie je jediným účelom ESA, sú dôležité ako súhrnné ukazovatele na účely makroekonomických analýz a porovnaní v čase a priestore.
- 1.131. Rozlišujú sa dva typy agregátov:
- a) agregáty, ktoré sa vzťahujú priamo na transakcie v systéme ESA 2010, ako je produkcia výrobkov a služieb, konečná spotreba, tvorba hrubého fixného kapitálu, odmeny zamestnancom atď.;
 - b) agregáty, ktoré predstavujú bilančné položky na účtoch, ako sú HDP v trhových cenách, prevádzkový prebytok celej ekonomiky, HND, národný disponibilný dôchodok, úspory, saldo bežných transakcií so zahraničím a čistý majetok celej ekonomiky (národné bohatstvo).
- 1.132. Prepočet na jedného obyvateľa má dôležité využitie pri meraní národných účtov. Pre všeobecné agregáty, akými sú HDP, národný dôchodok alebo konečná spotreba domácností, je obvykle používaným menovateľom celkový počet obyvateľov (rezidentov). Pri rozdelení účtov alebo častí účtov sektora domácností na subsektory sa používajú údaje o počte domácností a počte osôb patriacich do každého subsektora.

HDP: kľúčový agregát

1.133. HDP je jedným z kľúčových agregátov v ESA. HDP je meradlom celkovej ekonomickej činnosti na území ekonomiky, vedúcej k produkcii, ktorá uspokojuje konečný dopyt ekonomiky. Existujú tri spôsoby merania HDP v trhových cenách:

1. výrobná metóda ako súčet pridaných hodnôt vytvorených všetkými činnosťami, ktoré produkujú výrobky a služby, plus dane, mínus subvencie na produkty;
2. výdavková metóda ako súčet všetkých konečných výdavkov vynaložených buď na spotrebu konečnej produkcie v ekonomike, alebo na zvýšenie majetku, plus vývoz, mínus dovoz výrobkov a služieb;
3. dôchodková metóda ako súčet všetkých dôchodkov vytvorených v procese produkcie výrobkov a služieb plus dane z produkcie a dovozu, mínus subvencie.

- 1.134. Tieto tri metódy merania HDP takisto odzrkadľujú rôzne spôsoby posudzovania HDP z pohľadu jeho zložiek. Pridaná hodnota môže byť rozdelená podľa inštitucionálneho sektora a podľa druhu činnosti alebo odvetvia, ktoré prispievajú k celkovej výške pridanej hodnoty, napríklad poľnohospodárstvo, priemyselná výroba, stavebníctvo, služby atď.

Konečné výdavky sa môžu rozdeliť podľa druhu: výdavky domácností, konečné výdavky NZISD, konečné výdavky verejnej správy, zmeny stavu zásob, tvorba fixného kapitálu a vývoz mínus náklady na dovoz.

Celkové vytvorené dôchodky sa môžu rozdeliť podľa druhu dôchodkov – odmeny zamestnancov a prevádzkový prebytok.

- 1.135. S cieľom dosiahnuť najlepší odhad HDP sa do systému tabuliek dodávok a použitia obvykle zadávajú prvky týchto troch metód. To umožňuje porovnať odhady pridanej hodnoty a dôchodkov podľa odvetví a zosúladiť ponuku produktov a dopyt po nich. Týmto integrovaným prístupom sa zaisťuje konzistentnosť medzi zložkami HDP a lepší odhad úrovne HDP než na základe len jednej z troch metód. Po odpočítaní spotreby fixného kapitálu od HDP sa získa čistý domáci produkt v trhovách cenách (ČDP).

Systém input-output tabuliek

- 1.136. Systém input-output (I-O) tabuliek spája zložky hrubej pridanej hodnoty (HPH), odvetvových vstupov a výstupov, dopytu po produktoch a ponuky produktov a zloženie použitia a zdrojov vo všetkých inštitucionálnych sektoroch ekonomiky. Tento systém analyzuje ekonomiku tak, aby boli zobrazené transakcie so všetkými výrobkami a službami medzi odvetviami a konečnými spotrebiteľmi počas jedného obdobia (napríklad štvrt'rok alebo rok). Informácie sa môžu poskytnúť dvoma spôsobmi:
- a) tabuľkami dodávok a použitia;
 - b) symetrickými input-output tabuľkami.

Tabuľky dodávok a použitia

- 1.137. Tabuľky dodávok a použitia zobrazujú celú ekonomiku podľa odvetví (napríklad odvetvie motorových vozidiel) a produktov (napríklad športové výrobky). Tabuľky zobrazujú prepojenie medzi zložkami HPH, odvetvovými vstupmi a výstupmi a ponukou a dopytom po produkte. Tabuľky dodávok a použitia prepájajú rôzne inštitucionálne sektory ekonomiky (napríklad verejné korporácie) s podrobnými údajmi o dovoze a vývoze výrobkov a služieb, výdavkoch verejnej správy, výdavkoch domácnosti a NZISD a tvorbe kapitálu.

- 1.138. Zostavenie tabuliek dodávok a použitia umožňuje overiť konzistentnosť a koherentnosť zložiek národných účtov v jednotnom podrobnom rámci a po začlenení zložiek troch metód merania HDP (t. j. výrobnej, dôchodkovej a výdavkovej) umožní jednotný odhad HDP.
- 1.139. Ak sú tabuľky dodávok a použitia vybilancované integrovaným spôsobom, zároveň koherentne a konzistentne prepájajú zložky týchto troch účtov:
1. účtu výrobkov a služieb;
 2. účtu produkcie (podľa odvetví a podľa inštitucionálnych sektorov), ako aj
 3. účtu tvorby dôchodkov (podľa odvetví a podľa inštitucionálnych sektorov).

Symetrické input-output tabuľky

- 1.140. Symetrické input-output tabuľky sú odvodené z údajov v tabuľkách dodávok a použitia a iných doplnkových zdrojov tak, aby tvorili teoretickú bázu pre následné analýzy.
- 1.141. Tieto tabuľky obsahujú symetrické (pre každý produkt alebo pre každé odvetvie) tabuľky, Leontiefovú inverziu a ostatné diagnostické analýzy, ako napríklad multiplikátory produkcie. Tieto tabuľky znázorňujú samostatne spotrebu výrobkov a služieb vyprodukovaných v danej ekonomike a spotrebu dovezených výrobkov a služieb, poskytujú teoretický rámec pre ďalšie štrukturálne analýzy ekonomiky vrátane štruktúry, ako aj dosahu zmien konečného dopytu na ekonomiku.